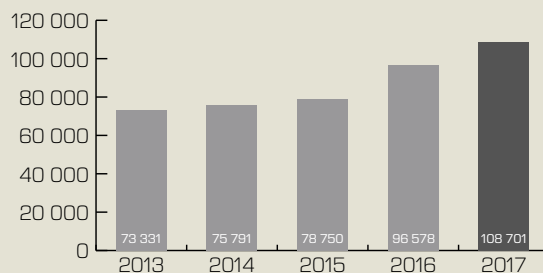

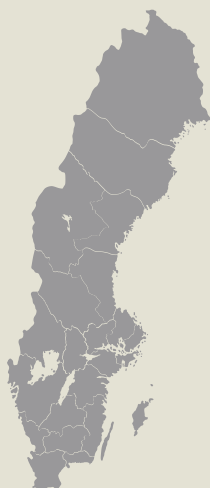
Internationellt

Händelser i världen kan få konsekvenser i Sverige och påverka den nationella hotbilden och säkerheten. Tillsammans med andra länder skyddar vi Sverige mot bland annat terrorism. Dessutom motverkar vi spridning av massförstörelsevapen och teknik för att utveckla denna typ av vapen.

Registerkontroller

108 701 – så många registerkontroller gjorde Säkerhetspolisen 2017. De görs som en del i myndigheters säkerhetsprövning vid anställning för att bedöma hur lämplig en person är från säkerhetssynpunkt.

Uppdraget

Säkerhetspolisen är en säkerhetstjänst med ett nationellt uppdrag som polismyndighet. Vi arbetar med att höja säkerhetsnivån i det egna landet. Detta görs dels genom att avslöja och reducera säkerhetshot mot Sverige och våra skyddsvärden, dels genom att reducera sårbarheter i dessa.

1 492 507 000

Budget

Budgeten för Säkerhetspolisen under 2018 uppgår till 1 492 507 000 kronor – alltså nästan 1,5 miljarder kronor.

Säkerhetspolisen

Vem bestämmer?

Säkerhetspolisen arbetar på uppdrag av den svenska regeringen och styrs bland annat genom en instruktion och ett årligt regleringsbrev. Myndigheten leds av säkerhetspolischef Anders Thornberg.

Innehållsförteckning

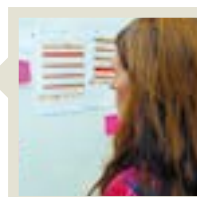
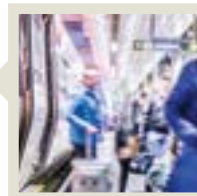

Säkerhetspolischefen om 2017	4-5
Säkerhetspolisen i korthet	6-7
Så arbetar Säkerhetspolisen	8-9
Samarbeten för ett säkrare Sverige	10-11
Reflections by the head of the Swedish Security Service	12-13

Aktuellt

Strax före klockan tre	14-18
De sex stegen	19-21
Incidentrapportering – en skyldighet	22-23
Breddade och icke-linjära hot	24-25
Påverkas ditt val?	26-27
Tre timmars möte, månader av planering	28-29
Tre sidor av samma mynt	30-35
1200 blir 1500 – Säkerhetspolisen växer	36
Medarbetarporträtt x 4	37-39
Strukturerat och rättssäkert	40-41
Rekryteringssatsningen	42-43
Så skyddas demokratin	44-45
Utbreda utmaningar	46-47

Säkerhetspolisens verksamhetsområden 48-49

Kontraspionage	50-53
Säkerhetsskydd	54-57
Personskydd	58-61
Författningsskydd & kontraterrorism	62-69
Lockespridning	70-71
Utlänningsärenden	72-73

Nytt normalläge

Säkerhetspolischefen har ordet

Säkerhetsläget i vår del av världen har försämrats och hoten mot Sverige är större än de varit på många år. För Säkerhetspolisen – som har i uppdrag att skydda Sveriges demokratiska system, medborgarnas fri- och rättigheter och den nationella säkerheten – blev 2017 ett år där vårt stora och komplexa uppdrag upprepade gånger hamnade i händelsernas centrum.

På eftermiddagen den 7 april inträffade det som vi varnat för skulle kunna hända, samtidigt som det inte fick hända. En ensam gärningsperson, inspirerad av våldsbejakande islamistisk extremism, körde i hög fart en stulen lastbil nedför Drottninggatan i Stockholm. Fem människor dödades, ännu fler skadades och många lever i dag med fruktansvärda minnen från attentatet.

Extremistmiljöerna växer och det är en tillväxt som oroar. Vi har ett nytt normalläge i Sverige. På några år har antalet individer i de våldsbejakande extremistiska miljöerna ökat från hundratals till tusentals. I nuläget är hotet störst från de våldsbejakande islamistiska extremisterna, men under året har antalet aktiviteter i vit makt-miljön varit påfallande många. Vi har också sett hur individer i vit makt-miljön begått grova våldsbrott.

För att bryta tillväxten i extremistmiljöerna krävs gemensamma insatser där alla goda krafter i samhället samverkar. Det var därför positivt att vi under året kunde se en bred politisk överenskommelse mot terrorism slutas. Bekämpandet av terrorismen kräver också en välfungerande och modern lagstiftning. Här har viktiga diskussioner förts. Det handlar främst om tillgång till datalagring, hemlig dataavläsning och möjligheten att använda svensk signalspaning i underrättelsesyfte även när en förundersökning har inletts.

Det nya normalläget är något som vi delar med övriga Europa. Attentaten i till exempel Manchester, London, Barcelona och Åbo har alla visat att vi behöver arbeta tillsammans för att möta hotet. Terrorismen känner inga gränser och vårt utbyte av information,

nationellt och internationellt, har aldrig varit större. Dagligen utbyter vi underrättelser med såväl andra länders säkerhetstjänster som våra nationella samarbetspartners, däribland Polismyndigheten, Försvarets radioanstalt och Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten.

Och samverkan behövs. För det blir allt svårare att hålla vårt land säkert. Sverige är påverkat av en omvärld med ökade spänningar och konflikter. Inte minst har det säkerhetspolitiska läget i vårt lands närhet försämrats de senaste åren. Som en konsekvens av detta fattade regeringen 2015 beslut om att myndigheter ska återuppta totalförsvarsplaneringen. Ett beslut som ligger i linje med kampen för fred, frihet och demokrati.

Uppbyggnaden av totalförsvaret har intensifierats under 2017. Säkerhetspolisen har en viktig roll i arbetet med att skydda Sverige mot yttre samhällshotande verksamhet som riktar sig mot våra demokratiska värden. Under året har betydelsen av arbetet med att skydda det mest skyddsvärda uppmärksamats och vi har sett ett ökat intresse för säkerhetsskyddsfrågorna. För Säkerhetspolisens del handlar det om att dels ge rådgivning och bedriva tillsyn inom ramen för vårt säkerhetsskyddsuppdrag, dels att följa och motverka brottsaktiva aktörer och nätverk inom ramen för vårt kontraspionagearbete. Två sidor av samma viktiga mynt.

Intresset för det som behöver hållas hemligt med hänsyn till Sveriges säkerhet är stort och vi har ett högt och ständigt pågående underrättelsehot mot vårt land. Samtidigt ser vi att svensk skyddsvärd verksamhet har sårbarheter bland annat kopplat till brister i upphandling och kontroll av exempelvis utkontraktering av it-drift. För att försvåra för angriparna krävs att varje verksamhet gör sin säkerhetsanalys. Att ta reda på vad som är mest skyddsvärt i den egna verksamheten är grunden i allt säkerhetsskyddsarbete.

Vikten av att skydda det mest skyddsvärda är något som tål att upprepas med tanke på att vi gått in i ett valår. På senare tid har vi sett

Anders Thornberg, säkerhetspolischef mellan 5 juli 2012 och 14 februari 2018

hur val i vår omvärld utsatts för påverkansförsök genom såväl öppna som dolda angrepp från främmande makt. Det svenska valsystemet är robust, decentraliserat och manuellt – och på så sätt svårt att påverka. Men det går inte att utesluta att främmande makt kommer att utnyttja den svenska valrörelsen för att stärka motsättningar i samhället och försöka försvaga det demokratiska styrelseskicket. Redan för drygt ett år sedan inledde Säkerhetspolisen tillsammans med Polismyndigheten arbetet med att skydda valet.

Sedan förra valåret har det politiska landskapet blivit mer fragmenterat och polariserat. Utvecklingen, som också inneburit att samtalstenen hårdnat, innebär ett ökat hot mot den som är politiskt aktiv. I arbetet med att säkra valet ansvarar Säkerhetspolisen för att våra skyddspersoner i den centrala statsledningen kan utföra sina uppdrag på ett

säkert sätt, däribland delta i debatter och möten samt genomföra valkampanjer utan att störas. Detta är en grundbult i vår demokrati.

Säkerhetspolisens uppdrag har förändrats i takt med att omvärlden förändras och hoten mot Sverige ökar. Därför har vi tilldelats ytterligare medel av vår uppdragsgivare, med tydlig inriktning att öka vår kompetens och kvantitet. Inom några år kommer Säkerhetspolisen att ha växt med flera hundra nya medarbetare. En utmaning i sig, men jag är övertygad om att det skapar en säkerhetstjänst redo för framtidens krav och utmaningar. En säkerhetstjänst för ett säkert Sverige även i framtiden.

Säkerhetspolisen i korthet

Säkerhetspolisen skyddar Sveriges demokratiska system, medborgarnas fri- och rättigheter och den nationella säkerheten. Det gör vi genom att förebygga och avslöja brott mot Sveriges säkerhet, bekämpa terrorism och skydda den centrala statsledningen.

Myndigheten Säkerhetspolisen

Sedan 1 januari 2015 är Säkerhetspolisen en egen myndighet som lyder under Justitiedepartementet. Säkerhetspolisen leds av en myndighetschef som också kallas säkerhetspolischef.

Säkerhetspolischefen har därmed det högsta ansvaret för den verksamhet som bedrivs vid myndigheten. Säkerhetspolischefen rapporterar regelbundet till Justitiedepartementet.

Uppdragsgivare

Säkerhetspolisen arbetar på uppdrag av den svenska regeringen.

Säkerhetspolisen styrs bland annat genom en instruktion och ett regleringsbrev. Båda beslutas av regeringen. I instruktionen anges exempelvis att Säkerhetspolisen ska följa händelseutvecklingen i omvärlden och snabbt anpassa verksamheten utifrån det som sker. Regleringsbrevet förnyas varje år och är sekretessbelagt. Där preciseras målen och uppdraget för Säkerhetspolisen det närmaste året.

Styrning

Precis som alla andra myndigheter styrs Säkerhetspolisen av olika författningar och av regeringen. Det som skiljer oss från andra myndigheter är att merparten av styrande, planerande och avrapporterande dokument är sekretessbelagda med hänsyn till Sveriges säkerhet.

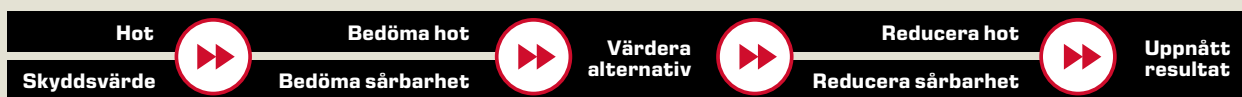
Uppdraget

Gemensamt för Säkerhetspolisens olika verksamhetsområden är det förebyggande arbetet – att förhindra att brott över huvud taget begås.

Säkerhetstjänst

Säkerhetspolisen är en säkerhetstjänst med ett nationellt uppdrag som polismyndighet. En säkerhetstjänst arbetar för att höja säkerhetsnivån i det egna landet. Detta görs dels genom att avslöja och reducera säkerhetshot som riktas mot landet och dess skyddsvärda verksamheter, dels genom att reducera sårbarheter i dessa. Säkerhetspolisen i Sverige, FBI i USA, MI5 i Storbritannien och FSB i Ryssland är exempel på säkerhetstjänster.

Säkerhetspolisens verksamhetsidé

Säkerhetspolisen följer noga utvecklingen i landet och i omvärlden och analyserar de hot som riktas mot Sverige och svenska intressen. För att kunna skydda Sverige och demokratin måste hot och sårbarheter identifieras, bedömas och reduceras av oss eller andra.

”Vikten av Säkerhetspolisens uppdrag får inte underskattas”

Charlotte von Essen,
Säkerhetspolisen

Regelverk

Säkerhetspolisens huvudsakliga uppgifter och ansvar framgår av polislagen, polisförordningen och instruktionen för Säkerhetspolisen.

Sekretess

Säkerhetspolisen försöker, så långt det går, att vara öppen med det vi gör och de slutsatser vi drar. Ofta är det inte möjligt av operativa skäl eller av hänsyn till Sveriges säkerhet. Vi får inte röja våra arbetsmetoder och vi skyddar våra källor. När det exempelvis pågår förundersökning i våra utredningar får vi, precis som Polismyndigheten, överlåta till förundersökningsledaren, som ofta är en åklagare, att ta ställning till vad som omfattas av förundersökningssekretessen. Förundersökningssekretess finns för att arbetet i en utredning inte ska förstöras eller försvåras.

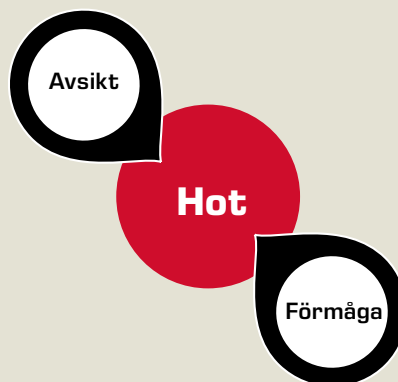
Personuppgifter

Enligt polisdatalagen får Säkerhetspolisen behandla personuppgifter om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brott mot Sveriges säkerhet. Vi får exempelvis behandla personuppgifter för att skydda personer i regeringen eller då en person söker en säkerhetsklassad tjänst. Då kontrolleras bland annat uppgifter mot belastningsregistret. Säkerhetspolisen får inte registrera uppgifter om en person enbart på grund av personens etniska ursprung, politiska åsikter, religion, hälsa eller sexuella läggning.

Granskning

Förutom de organ som kontrollerar all statlig förvaltning, granskas Säkerhetspolisen av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN). SIN är en myndighet som har till uppgift att bland annat kontrollera Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter och

Så blir något ett hot

Både avsikt och förmåga krävs för att utgöra ett hot. Utifrån hotbedömningar skapar vi förebyggande åtgärder.

Lagar & regler
som styr
Säkerhets-
polisen

sakerhetspolisen.se

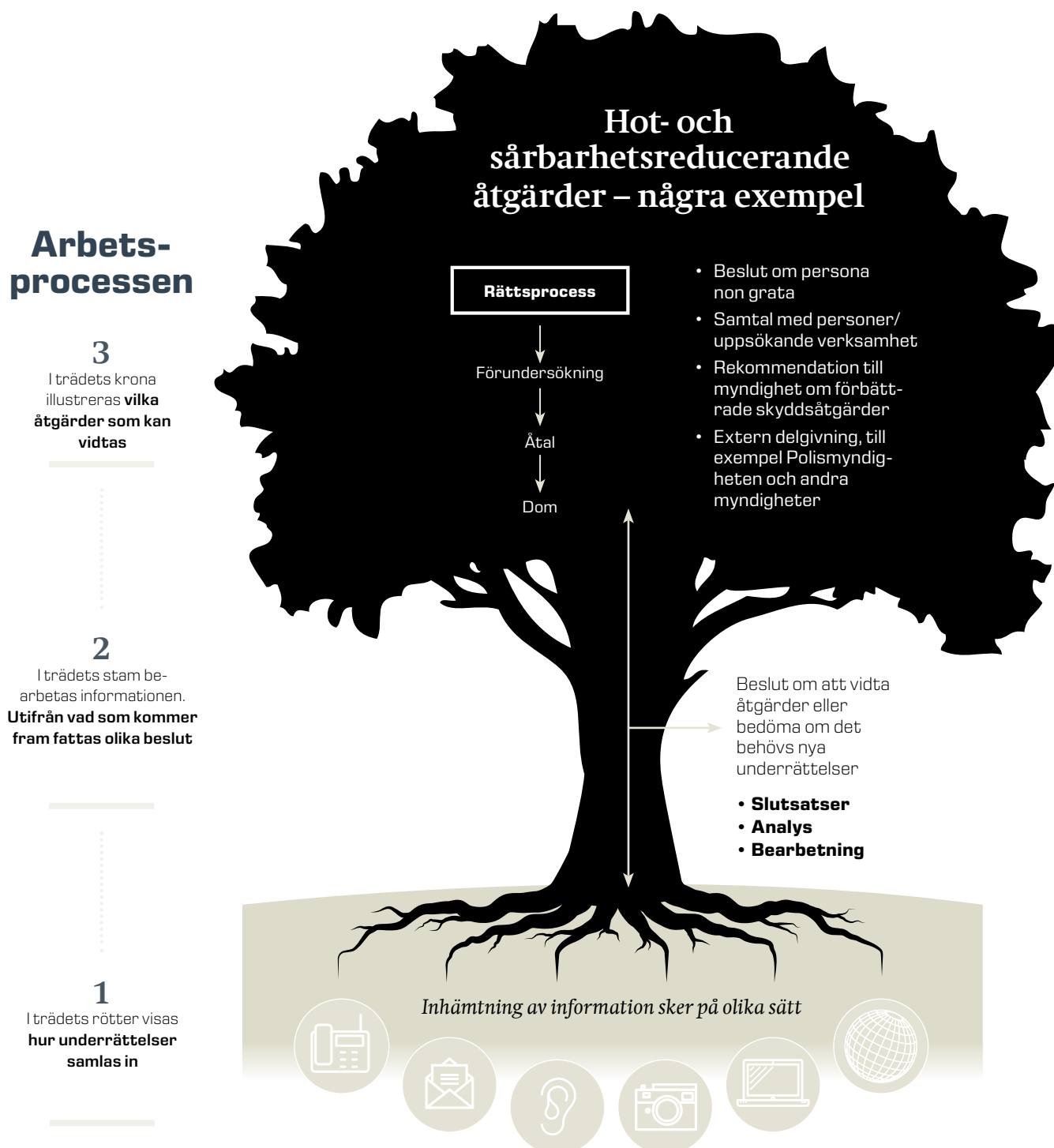
om detta har skett i enlighet med lagen. SIN gör inspektioner på eget initiativ och kontrollerar på begäran av enskilda om han eller hon har utsatts för hemliga tvångsmedel eller har varit föremål för Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling.

Insynsråd

Säkerhetspolisen har ett insynsråd, med uppgift är att utöva medborgerlig insyn. Medlemarna i rådet utses av regeringen och representerar samtliga riksdagspartier. De följer verksamheten på nära håll och kan komma med råd och ge förslag till myndighetschefen.

Så arbetar Säkerhetspolisen

Så motverkas de brott som hotar demokratin

38%

av medarbetarna är kvinnor

47%

av medarbetarna är polisutbildade

Hotbedömning

Ett hot uppstår när en person, organisation eller främmande makt har en kombinerad avsikt och förmåga att utföra en brottslig handling, exempelvis ett terroristattentat. Man måste inte bara vilja utföra en brottslig handling, utan också faktiskt kunna utföra den. Detta kan ändras över tid och då måste Säkerhetspolisen kunna ställa om bedömningen av om hotet har förändrats.

Skyddsvärt

Sveriges demokrati, en fungerande myndighetsutövning, Sveriges suveränitet samt medborgerliga och mänskliga fri- och rättigheter är exempel på vad som är skyddsvärt. Information, platser och människor är vitala delar för att den svenska demokratin ska fungera. Exempelvis betraktas Sveriges försvar, regeringen och riksdagens ledamöter samt byggnader med viktig funktion som skyddsvärda.

Skaffa information

En stor del av Säkerhetspolisens arbete sker i form av underrättelsearbete. Underrättelsearbete bedrivs genom inriktning, inhämtning, bearbetning, analys och delgivning av information. Inhämtning av underrättelser sker bland annat genom spaning, personkällor, förhörsinformation och kontakter med andra myndigheter och organisationer. När uppgifterna har analyserats delges berörda inom Säkerhetspolisen, men också andra myndigheter och organisationer som med utgångspunkt från informationen beslutar om åtgärder.

Sambandsmän

Säkerhetspolisen har sambandsmän som är stationerade utomlands. Deras uppgift är att skapa kontakter och relationer med säkerhets- och underrättelsetjänster i de länder där de är stationerade. Uppdraget är att hämta in uppgifter som är väsentliga för myndighetens uppdrag.

Verksamhetsområden

Säkerhetspolisen har fem verksamhetsområden: kontraspionage, kontraterrorism, säkerhetsskydd, författningsskydd och personskydd. Säkerhetspolisen arbetar även med ickespridning, vilket innebär att förhindra spridning och anskaffning av produkter som kan användas för att producera massförstörelsevapen.

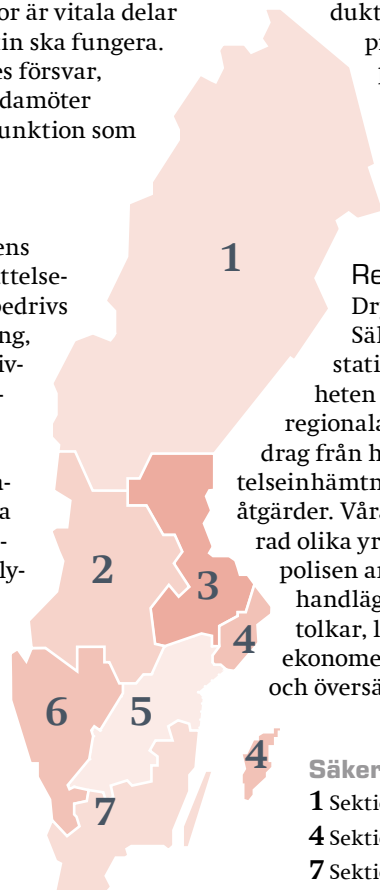
I vårt uppdrag ingår också att vara remissinstans till Migrationsverket i fall där individer befaras utgöra ett säkerhetshot.

Regionala insatser

Drygt 1 200 personer arbetar vid Säkerhetspolisen. De flesta är stationerade i Solna, men myndigheten har även regionala kontor. De regionala sektionerna arbetar på uppdrag från huvudkontoret med underrättelseinhämtning och hotreducerande åtgärder. Våra medarbetare finns inom en rad olika yrkeskategorier. På Säkerhetspolisen arbetar bland annat analytiker, handläggare, tekniker, it-specialister, tolkar, livvakter, jurister, spanare, ekonomer, utredare, administratörer och översättare.

Extern delgivning

Underrätta och informera myndigheter som behöver ha kunskap om det Säkerhetspolisen vet.

Säkerhetspolisen i landet

1 Sektion Nord | 2 Sektion Bergslagen | 3 Sektion Mitt
4 Sektion Stockholm | 5 Sektion Öst | 6 Sektion Väst
7 Sektion Syd

Samarbeten för ett säkrare Sverige

Säkerhetspolisen har ett omfattande samarbete både nationellt och internationellt. Det handlar om att bistå och själv få hjälp av andra i olika insatser eller utredningar.

Nationellt samarbete

I Sverige samarbetar Säkerhetspolisen främst med underrättelsemyndigheter och brottsbekämpande organ. Vi samverkar också med dem som omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen, det vill säga myndigheter, kommuner och landsting samt vissa företag.

Polismyndigheten utreder många olika slags brott – allt från trafikbrott och bedrägerier till skadegörelse och grov organiserad brottslighet. Polisen arbetar också förebyggande för att förhindra nya brott.

Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must) i Försvarsmakten hämtar bland annat på regeringens och överbefälhavarens uppdrag in information som bearbetas, analyseras och därefter delges som underrättelser.

Nationell samverkan till skydd mot allvarliga it-hot (NSIT) är en samverkansform mellan Säkerhetspolisen, Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten och Försvarets radio-

anstalt. NSIT motverkar allvarliga kvalificerade it-angrepp.

Försvarets radioanstalt (FRA) bidrar till att skydda Sverige och svenska intressen genom att ge information om viktiga utländska förhållanden av betydelse för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. FRA stärker informationssäkerheten hos samhällsviktig verksamhet.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har till uppgift att utveckla samhällets förmåga att förebygga och hantera olyckor och kriser. Arbetet sker tillsammans med bland andra kommuner, landsting, myndigheter och organisationer

Migrationsverket är myndigheten som prövar ansökningar från personer som vill besöka, bo eller söka skydd i Sverige eller som vill bli svenska medborgare.

Internationellt samarbete

Händelser i utlandet kan få konsekvenser i Sverige och påverka den nationella hotbilden och säkerheten. Tillsammans med andra länder skyddar vi oss mot bland annat terrorism. Dessutom motverkar vi spridning av massförstörelsevapen och teknik för att utveckla denna typ av vapen.

De nordiska ländernas, EU-ländernas och USA:s säkerhetstjänster har Säkerhetspolisen tätast samverkan med. Hoten kommer många gånger från aktörer utanför Sveriges

gränser. Därför behöver vi information som finns hos våra samverkanspartner.

Counter-Terrorism Group (CTG) består av alla EU-medlemsstater samt Norge och Schweiz. Här driver Säkerhetspolisen multilaterala samarbeten mot terrorism.

Interpol är världens största internationella polisorganisation, med 190 medlemsländer. Interpols uppdrag är att förebygga och bekämpa transnationell brottslighet och

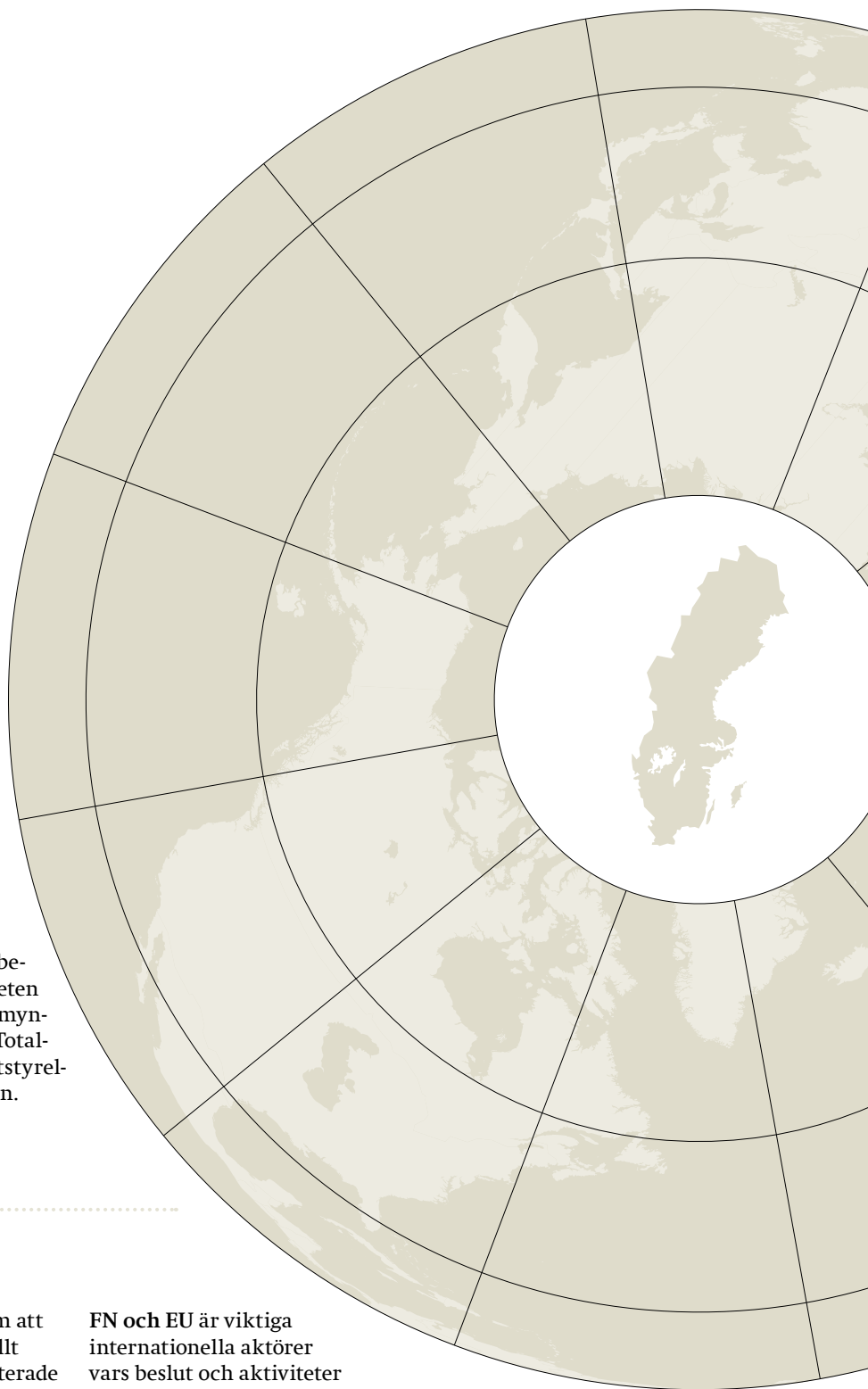
Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) är en myndighetsgemensam arbetsgrupp med personal från Säkerhetspolisen, Militära under rättelse- och säkerhetstjänsten och Försvarets radioanstalt. NCT gör strategiska bedömningar av terrorhotet mot Sverige och svenska intressen.

Samverkansrådet mot terrorism är ett samarbete mellan 14 myndigheter som syftar till att stärka Sveriges förmåga att motverka och hantera terrorism. Säkerhetspolisen är sammankallande i rådet, som består av: Ekobrottsmyndigheten, Försvarets radioanstalt, Försvarsmakten, Kriminalvården, Kustbevakningen, Migrationsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Strålsäkerhetsmyndigheten, Totalförsvarets forskningsinstitut, Transportstyrelsen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

annan internationell brottslighet genom att möjliggöra och underlätta internationellt polissamarbete. Interpol har fem prioriterade brottskategorier, bland annat terrorism.

Europol är EU:s brottsbekämpande organ. Europol:s syfte är att hjälpa EU:s medlemsstater till ett effektivare samarbete för att förebygga och bekämpa organiserad transnationell brottslighet och terrorism. Säkerhetspolisen har en sambandsman på plats på Europol.

FN och EU är viktiga internationella aktörer vars beslut och aktiviteter ofta har bäring på Säkerhetspolisens uppdrag, till exempel de tvångsåtgärder i form av sanktioner som dessa organ beslutar om. Säkerhetspolisens samverkan med andra länder har, utöver värdegemenskapen, sin grund i en rad konventioner och fördrag som Sverige undertecknat primärt inom ramen för EU och FN.

Facing the new normal

Reflections by the Head of the Security Service

In the past few years, the security situation in our part of the world has deteriorated and the threats to Sweden are greater now than they have been in a long time. For the Security Service – which is tasked with protecting national security, democracy and the rights and freedoms of our country's citizens – 2017 was a year when our broad and complex remit came to the fore on several occasions.

On 7 April, a lone actor, inspired by violent Islamism, drove a stolen lorry at high speed along a shopping street in central Stockholm. Five people were killed and many more were injured. A large number of people still have terrible memories from the attack.

The extremist environments in Sweden are growing, and their growth is a reason for concern. As a result of this, our country is facing a 'new normal'. In just a few years, the number of individuals belonging to violent extremist circles has increased from hundreds to thousands. At present, the main threat is posed by violence-promoting Islamist extremists. However, in the past year we have noted a significant increase in activities engaged in by the extreme right-wing environment. Some individuals belonging to this environment are also active in serious violent crime.

To curb this trend, all sectors of society must work together. For this reason, it was positive that broad political consensus on our country's defences against terrorism was reached in 2017. Countering terrorism also requires well-functioning and modern legislation, and there have been several important discussions in this regard highlighting in particular the possibility to retain data, conduct equipment interference and use Swedish signals intelligence for intelligence-gathering purposes also in criminal investigations.

The 'new normal' is something Sweden shares with the rest of Europe. The attacks in Manchester, London, Barcelona and Turku have all shown that we must work together to counter the threat posed by terrorism. As we are all aware, terrorism knows no borders and our exchange of information, nationally as well as internationally, has never been more extensive than it is today. We share intelligence on a daily basis with security services in other countries as well as with national partner agencies like the Swedish Police, the National Defence Radio Establishment and the Military Intelligence and Security Service.

This cooperation is of utmost importance in an era when it has become increasingly more difficult to keep our country safe. Growing tensions and conflicts around the world have an impact also on Sweden. This is true not least when it comes to the deteriorating security situation in our vicinity in the past few years. In response to this, the Defence Bill 2016-2020 reactivates total defence planning and stipulates that public agencies must make emergency preparedness plans. The bill ties in with Sweden's striving for peace, freedom and democracy.

Efforts to provide the total defence with an increased capability were intensified in 2017 and our Service plays a key role in protecting Sweden's democratic system from external threats targeting a wide range of societal functions. In the past year, growing attention has been paid to our efforts to protect the most critical assets and we have also noted an increased overall interest in protective security issues. As part of our protective security mandate, we advise and inspect public agencies and businesses covered by protective security legislation. In this context, we also monitor and counter criminal actors and networks as part of our counter-intelligence efforts. These actions are two sides of the same coin.

Anders Thornberg

There is considerable interest in information that needs to be kept secret on the grounds of national security, and the intelligence threat to our country is both high and ever present. At the same time, we have noted vulnerabilities associated with security-sensitive activities in Sweden, linked to for instance procurement and controls in regard to the outsourcing of IT operations. With a view to making it more difficult for attackers, government agencies and other public sector bodies should carry out security analyses. Identifying the most critical assets in a company or an agency forms the basis of any protective security work.

It is worth emphasising the importance of protecting the most critical assets, not least as we are in the run-up to the 2018 general election. In the past few years, we have noticed various attempts by foreign powers to influence elections in other countries through both open and covert attacks. Although the Swedish electoral system is robust, decentralised and manual – and therefore difficult to manipulate – it cannot be ruled out that certain foreign powers will take advantage of the Swedish election campaign to enhance conflicts in Swedish society and attempt to weaken the democratic system. More than a year ago, the Security Service and the Swedish Police initiated the work to ensure that the election campaign and the election are protected.

Since the last general election, the political landscape has become more fragmented and polarised. This has not only led to a tougher tone in the political debate but has also resulted in increasing threats against those who are politically active. In the joint efforts to make sure that the upcoming general election is protected, the Swedish Security Service is responsible for ensuring that members of central Government can safely carry out their duties, such as attending meetings, participating in debates and taking part in election campaigns without undue disturbances. This is a corner stone of democracy.

Increasing tensions and conflicts around the world, coupled with growing threats to our country, have led to changes in our Service's remit. To meet this new situation, the Security Service has been allocated extra funding, aimed at increasing both the quality and quantity of our efforts. In a few years' time, the Service will have expanded with several hundred new members of staff. This certainly is quite a challenge in itself. I feel confident however that we are developing a service well prepared to face future demands and challenges – a security service upholding safety and security in Sweden today as well as tomorrow.

Strax före klockan tre

Alla vet vad de gjorde eftermiddagen
den 7 april 2017. Få vet hur Säkerhetspolisen
arbetade – direkt och över tid.

Drottninggatan
kv. Adam och Eva
70-58

14:53

"En lastbil kör på människor på Drottninggatan!"

14:58

Säkerhetspolischefen satt på ett möte och längtade till helgen.

– Jag hade kommit hem från en jobbresa sent på torsdagskvällen. Det hade varit en lång vecka och jag var trött. Vi diskuterade en fråga inför kommande veckan när en medarbetare öppnade dörren, avbröt oss och berättade att något hade inträffat på Drottninggatan, säger Anders Thornberg. Hans första tankar gick åt flera olika håll.

– Direkt fanns mina tankar hos de drabbade, både de på Drottninggatan och deras anhöriga. Sedan en mer konstaterande tanke, att "nu har det hänt. Det som vi gjort allt som står i vår makt för att förhindra, men som varit en reell risk". Självklart blev jag också väldigt arg.

Mötet avbröts. Bara någon minut senare var första beslutet fattat. Operativa chefen skulle sköta myndighetens operativa arbete, myndighetsledningen skulle fokusera på det strategiska arbetet.

– Vi är väl tränade för att sådana här händelser inträffar.

Sedan stängde säkerhetspolischefen dörren till sitt rum några minuter – för att få vara själv och samla tankarna och för att ringa sin kollega rikspolischefen.

– Rikspolischefen och jag bestämde oss för att Polismyndigheten skulle leda det polisiära utredningsarbetet, Säkerhetspolisen skulle koncentrera oss på underrättelsearbetet och

om det skulle komma nya attacker i närtid. Vi fattade också beslutet att vi tillsammans skulle ha en presskonferens samma dag för att visa och berätta för svenska folket och världen att vi jobbade för fullt, sida vid sida, säger Anders Thornberg.

En viss déjà vù-känsla infann sig också hos honom. Vid terrordådet 2010 på tvärgatan till Drottninggatan var han kommenderingschef.

– Det i sig väckte känslor, platsen var densamma.

Fordonsattacken på Drottninggatan rubriceras i åtalet som ett terrorbrott och följer därmed ett mönster som känns igen från bland annat Nice, London och Barcelona: en person som – mer eller mindre – på egen hand genomför ett attentat med hjälp av ett fordon, en kniv eller en improviserad sprängladdning på platser där många människor vistas.

Utvecklingen kan ledas tillbaka till 2014 och Abu Mohammad al-Adnanis, då officiell talesperson för Islamiska staten (IS), som uppmanade anhängare att "göra vad de kan, där de är med de medel som står till buds" i kampen för det utropade kalifatet. Uppmaningen betraktas som den första officiella instruktionen för IS-anhängare att agera mot "otrogna i väst" och att det inte behövde ske med vapen eller sprängmedel eller i stor skala.

Att på olika sätt förmå personer att på egen hand utföra attentat är strategiskt: Aktörerna är medvetna om rättsväsendets utmaningar när det gäller att både upptäcka och motverka ensamagerande gärningspersoner oavsett om de är inspirerade, uppmanade eller styrda. Taktiken bidrar också till att öka exempelvis IS förmåga att injaga fruktan, så att människor förmår att påverka beslutsfattare att till exempel avstå från att delta i insatser som syftar till att motverka IS. Men al-Adnanis tal kan också ses i ljuset av att allt fler länder uppmärksammar resor till konfliktområdet med förändrad lagstiftning som följd.

Sorg på Sergels Torg. Efter dådet på Drottninggatan växte blomsterbergen runt attentatsplatsen.

Polisen prisades. Svenska som utländska kondoleanser framfördes av både gamla och unga. Många av kondoleanserna har sparats av Stadsmuseet.

16:35

Skottlossning vid Fridhemsplan. Och andra platser. Timmarna efter attentatet på Drottninggatan spreds rykten om fler gärningspersoner, fler terroristdåd.

Precis som i Paris 2015 och Bryssel 2016. – Då visste vi inte om det var en ensamgärande gärningsperson eller början på något större. Därför aktiverade vi direkt våra källor och försökte så fort som möjligt utröna om det fanns fler attentatspersoner och i så fall var. En viktig aspekt vid händelser som den här är vårt ansvar för skyddet av den centrala statsledningen, säger Anders Thornberg.

I anslutning till terrorattentat ökar också mängden underrättelser som kommer in till Säkerhetspolisen: Underrättelser som ska bearbetas och analyseras för att kunna avfärdas eller bekräftas – och därmed också åtgärdas. Eftersom informationen många gånger har en internationell dimension utbyter Säkerhetspolisen också stora mängder information med

andra samverkanspartners, nationellt och internationellt i syfte att både bistå Polismyndigheten och motverka fler attentat.

Genom nära samverkan, överenskommelser och regelbundna övningar tillsammans med Polismyndigheten och andra samverkande myndigheter har Säkerhetspolisen god beredskap för att hantera händelser som denna.

Säkerhetspolisens uppdrag är att motverka grova eller systematiska brott som begås i syfte att ändra samhällsordningen. Då underrättelseverksamhet något förenklat kan sägas utgå från att kartlägga och bedöma relationer mellan människor är ensamgärande gärningspersoner utmaningen. Den tekniska utvecklingen gör det exempelvis möjligt för människor att i olika sociala forum ha betydelsefulla (och krypterade) kontakter med människor de aldrig träffat i verkliga livet. Det bidrar till att tiden från tanke till handling ibland kan vara så

kort som några veckor, rentav dagar. Det innebär bland annat att en person som kommer till Säkerhetspolisens kännedom kan avfärdas vid ett tillfälle, men några månader senare åter komma till vår kännedom med bekräftade attentatsavsikter.

Den man som åtalas för dådet på Drottninggatan förekom under 2016 i Säkerhetspolisens underrättelseflöde i form av enstaka uppgifter. Säkerhetspolisen följde då upp och arbetade med uppgifterna, men de gick inte att belägga.

Tio månader senare

Att en misstänkt gärningsperson kunde gripas bara några timmar efter dådet och nu ställs inför rätta innebär inte att Säkerhetspolisen eller Polismyndigheten slutat arbeta med det inträffade.

– Tyvärr är det här en ny normalbild. Vi har en förhöjd terrorhotnivå och vi kan komma att utsättas för något liknande igen. Men det är en stolthet att leda en sådan organisation som Säkerhetspolisen, som tog sig an detta på ett så professionellt sätt tillsammans med Polismyndigheten, säger säkerhetspolischef Anders Thornberg.

Amor vincit omnia. Ett tvåtusen år gammalt citat av romaren Vergilius visade sig fortfarande vara lika giltigt.

De sex stegen

till en uppdaterad säkerhetsanalys

2017 diskuterades vikten av säkerhetsskydd som aldrig tidigare. Hos Säkerhetspolisen har antalet förfrågningar om rådgivning i ämnet ökat under året. Så hur ser en myndighet till att rätt krav på säkerhetsskydd ställs?

Ökat intresse för säkerhetsskyddschefsutbildning

Sedan 2016 arrangeras en kurs för de som innehar eller kommer inneha befattning som säkerhetsskyddschef i offentlig eller privat sektor, där säkerhetsskyddslagen gäller. Kursen genomförs vid Försvarshögskolan på ett gemensamt uppdrag av Säkerhetspolisen och MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Första året sökte 90 personer kursen efter en riktad inbjudan, varav 61 antogs. 2017 hade antalet sökande ökat till omkring 250, varav 69 antogs till kursen. Årets kurser är fulltecknade och nästa kurstillfälle är planerat till våren 2019.

Det yttersta ansvaret för säkerhetsskyddet ligger hos den som är verksamhetsansvarig, det vill säga myndigheten. Ansvaret går inte att avtala bort. Uppgifter som omfattas av sekretess och har bäring på Sveriges säkerhet – det vill säga hemliga uppgifter – ska ha samma skydd oavsett om det är den verksamhetsansvariga som hanterar uppgifterna eller om en extern leverantör anlitas för detta. Av denna anledning finns det i 8 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) ett krav på säkerhetsskyddad upphandling i situationer då en verksamhet som omfattar hemliga uppgifter utkontrakteras.

I praktiken ser Säkerhetspolisen att myndigheterna ofta brister i sitt arbete med säkerhetsskyddad upphandling. Ett vanligt problem är att den upphandlande myndigheten har brustit i det grundläggande arbetet med sin säkerhetsanalys, vilket kan omöjliggöra en adekvat kravställning i en upphandlingssituation. En säkerhetsanalys utgör nämligen grunden till ett väl anpassat säkerhetsskydd och bör således ligga till grund även för de krav som ställs på leverantören i ett säkerhetsskyddsavtal.

Säkerhetsanalysen ska ge svar på frågorna vad som ska skyddas, mot vad och hur. En säkerhetsanalys kan med fördel också definiera vilka delar av verksamheten som över huvud taget kan bli föremål för utkontraktering och vilka områden som av säkerhetsskyddsskäl bör hanteras internt. Följande sex aspekter bör en myndighet eller organisation ta höjd för i sin säkerhetsanalys:

1 Definiera systemet

Arbetet med att ta fram en säkerhetsanalys bör ta sitt avstamp i en verksamhetsanalys där den del av verksamheten som ska analyseras tydliggörs och avgränsas. Detta inledande steg bör ge svar på frågor som vad som är verksamhetens övergripande mål och ansvar samt vilka generella processer verksamheten består av. Även eventuella beroenden gentemot andra verksamheter, interna såväl som externa, bör definieras i detta avsnitt.

2 Identifiera verksamhetens skyddsvärden

En av de viktigaste frågorna att besvara i säkerhetsanalysen är vad som i verksamheten är skyddsvärt utifrån ett säkerhetsskyddsperspektiv, med andra ord vilka delar som har bäring på Sveriges säkerhet. Här omfattas anläggningar och information, men också till exempel befattningar, system och rutiner. Det är viktigt att dokumentera den argumentation som leder till att något identifieras som skyddsvärt med hänvisning till Sveriges säkerhet. Det kan i vissa fall vara av stort värde att även dokumentera vad som inte bedöms falla inom avgränsningsområdet och varför.

3 Avgör vilka konsekvenser som är oacceptabla

En annan viktig del i säkerhetsanalysen är konsekvensanalysen. Denna tar sikte på konsekvenser som får stor betydelse inte bara för den egna verksamheten, utan för samhället i stort. De potentiella konsekvenserna av ett angrepp eller röjande har betydelse för skyddsvärdet i en verksamhet. Syftet med konsekvensanalysen är därför både att bedöma skyddsvärdet av verksamhetens olika delar och att avgöra vilka konsekvenser som är oacceptabla och därför måste motverkas.

4 Beskriv hotet

För att kunna ligga till grund för väl övervägda och anpassade skyddsåtgärder måste säkerhetsanalysen också innehålla en beskrivning av hotet, av de förmågor som en angripare kan tänkas ha samt de förutsättningar som gäller vid det hypotetiska angreppstillfället. Denna del syftar till att identifiera olika typer av antagonistiska hot som kan riktas mot verksamheten. Med antagonistiskt hot avses en aktör med avsikt och förmåga att skada det skyddsvärda. Till skillnad från i vissa modeller av riskanalyser beräknas i säkerhetsanalysen ingen sannolikhet för att ett hot ska realiseras. Istället är det alltså de analyserade konsekvenserna som står i fokus. Då kon-

sekvenserna har bedömts som oacceptabla får hotet aldrig realiseras.

De skyddsåtgärder som identifieras och beslutas mot bakgrund av säkerhetsanalysen bör vidtas som en del i ett långsiktigt arbete. Beskrivningen av de förmågor en angripare kan tänkas ha bör därför ta höjd för att hotet kan förändras, för att nya skyddsåtgärder inte ska behöva identifieras och vidtas vid varje förändring.

5 Värdera sårbarheterna

Nästa steg i arbetet med säkerhetsanalysen är att genomföra en sårbarhetsanalys. Målet med denna är att identifiera och analysera vilka sårbarheter som finns kopplade till verksamhetens skyddsvärden och som skulle kunna utnyttjas av en antagonist givet förmågorna som listats i beskrivningen av hotet. Sårbarhetsanalysen kan exempelvis utgå från egna säkerhetspolicies och intern incidenthantering, kontroll av befintliga fysiska säkerhetsåtgärder och genomförda penetrationstester av befintliga it-system.

6 Välj säkerhetsskyddsåtgärder

Alla sårbarheter som har identifierats behöver bedömas och värderas i förhållande till varandra samt knyts till lämpliga skyddsåtgärder. Skyddsåtgärderna kan delas in i tre områden som måste komplettera varandra för att ge ett heltäckande skydd: fysiskt skydd, informationssäkerhet och säkerhetsprövning.

Därutöver kan skyddsåtgärder också kopplas till utbildning i och kontroll av säkerhetsskyddet. För att nå effekt i säkerhetsskyddsarbetet måste åtgärderna inom de olika områdena komplettera varandra och på så sätt skapa en helhet.

Även om myndigheten har en generell säkerhetsanalys, finns i utkontrakteringsprojekt många gånger behov av en särskild säkerhetsanalys avseende det specifika uppdraget. Denna analys bör utgå från den generella säkerhetsanalysen och bland annat ge svar på den övergripande frågan om det specifika utkontrakteringsprojektet behöver omges av säkerhetsskydd.

Ny samrådsskyldighet vid utkontraktering av säkerhetskänslig verksamhet

Regeringen beslutade den 18 januari om förändringar i säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) som bland annat innebär begränsningar i statliga myndigheters möjlighet att utkontraktera säkerhetskänslig verksamhet. Genom förändringarna uppställs krav på att statliga myndigheter som avser att genomföra en sådan utkontraktering av den egna verksamheten som innebär krav på säkerhetsskyddsavtal i nivå 1, dels genomför en särskild säkerhetsanalys av uppdraget, dels samråder

med berörd tillsynsmyndighet. Vidare får tillsynsmyndigheterna Säkerhetspolisen och Försvarsmakten möjlighet att förelägga den utkontrakterande myndigheten att vidta åtgärder enligt säkerhetsskyddslagen. Om ett föreläggande inte följs eller om tillsynsmyndigheten bedömer att säkerhetsskyddslagens krav inte kan tillgodoses trots att ytterligare åtgärder vidtas, får tillsynsmyndigheten möjlighet att besluta att utkontrakteringen inte får genomföras. Förändringarna träder i kraft den 1 april 2018.

Under 2017 minskade antalet inrapporterade it-incidenter till Säkerhetspolisen. Samtidigt har inte hoten och sårbarheterna minskat – det finns ett mörkertal. Ett långsiktigt arbete behövs för att öka kunskaperna kring de egna skyddsvärdena. Så vad krävs för att en incident ska rapporteras?

Incidentrapportering – en skyldighet

Incidenter i informationssystem som hanterar hemlig information, det vill säga information som omfattas av sekretess och som rör Sveriges säkerhet, eller som behöver särskilt skydd mot terrorism, ska rapporteras till Säkerhetspolisen. Incidenter i andra informationssystem ska rapporteras till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Kravet på inrapportering till Säkerhetspolisen är reglerat i 10 a § säkerhetsskyddsförordningen (1996:633). Bestämmelsen tar sikte på tre fall.

- Incidenten kan allvarligt påverka säkerheten i ett informationssystem där hemliga uppgifter behandlas i en omfattning som inte är ringa.
- Incidenten kan allvarligt påverka säkerheten i ett informationssystem som särskilt behöver skyddas mot terrorism.
- Incidenten upptäcktes genom stöd enligt 4 § förordningen (2007:937) med instruktion för Försvarets radioanstalt, FRA.

Definition av it-incident

En allvarlig it-incident är en oönskad händelse i ett it-system som skulle kunna få, eller har fått, allvarliga konsekvenser. En bedömning måste därför ske från fall till fall om de ska anmälas, och i så fall varför. Det kan exempelvis vara olika typer av störningar som kan kopplas till kritiska funktioner i systemet, eller en påverkan på den information som finns i systemet som innebär att informationen allvarligt röjs, ändras eller förstörs. Det behöver inte enbart vara

att en akut händelse inträffar, utan förhållanden som upptäcks i efterhand kan också utgöra it-incidenter.

Enligt Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd ska ett it-system som hanterar hemliga uppgifter och som används av flera personer ha ett loggsystem som registrerar användaraktiviteter och övrigt som är av betydelse för säkerheten i systemet. Säkerhetsloggar ska även analyseras. Dessa krav behöver även omhändertas om dessa system utkontrakteras till en annan aktör.

Ringa eller allvarlig incident?

Det generella kravet på anmälan är kvalificerat till incidenter som allvarligt kan påverka säkerheten i informationssystem. Incidenter som är att anse som ringa, exempelvis ett kortvarigt strömbrott eller om en dator låser sig på grund av att en medarbetare har gjort för många felaktiga inloggningsförsök behöver med andra ord inte anmälas. För att betraktas som allvarlig krävs exempelvis att kritiska funktioner i it-systemet är utslagna eller allvarligt påverkade. Ett dataintrång som resulterar i att angriparna kan stjäla hemliga uppgifter ur systemet, eller att skadlig kod drabbar systemet och krypterar databaser av betydelse för dess funktionalitet är två exempel på allvarliga it-incidenter.

Den första punkten i bestämmelsen har dessutom krav på att systemet hanterar uppgifter i en omfattning som inte är ringa, det vill säga mer än enbart enstaka hemliga uppgifter.

”Säkerhetsskydd skyddar svensk totalförsvarsplanering”

I flera år har Säkerhetspolisen lyft fram vikten av säkerhetsskydd. Under 2017 blev det än mer aktuellt i och med att tillsynen av Transportstyrelsens säkerhetsskydd blev känd. Hur har ni märkt av det, Fredrik Agemark, enhetschef för säkerhetsskydd vid Säkerhetspolisen?

– Dels är det fler myndigheter som kontakter oss nu om råd och hjälp, dels genom att det finns ett nyvaknat intresse kring ämnet i samhället och från media. Medvetenheten kring varför det här är angeläget har klarnat. Det finns i dag inte en myndighetsledning som inte förstår vikten av säkerhetsskydd. Det är ju ett

sätt att skydda svensk totalförsvarsplanering, som nyligen återupptagits i och med att hotbilden mot Sverige och svenska intressen ser annorlunda ut nu än för bara några år sedan.

I förra årsrapporten framgick det att det fanns brister i myndigheters säkerhetsskyddsarbete. Varför berättar inte Säkerhetspolisen mer om svagheterna som upptäckts?

– Den främsta anledningen är att avslöjade, specifika brister också är möjligheter för en motståndare att utnyttja. Generella svagheter i säkerhetsskyddet

Enligt tredje punkten i samma bestämmelse ska samtliga it-incidenter anmälas till Säkerhetspolisen om de upptäcks i samband med att FRA lämnar tekniskt stöd. Med andra ord är denna punkt inte begränsad till enbart allvarliga incidenter. Anmälan ska då göras av den aktör som ansvarar för systemen som granskas.

Menbedömning

Det finns en generell skyldighet att anmäla till Säkerhetspolisen enligt 10 § säkerhetsskyddsförordningen om någonting inträffar som innebär att hemliga uppgifter kan ha röjts. Den här anmälningsskyldigheten är således inte begränsad till incidenter som inträffar i it-system, utan kan även gälla förlust av hemliga uppgifter på papper och underlåtenhet att säkerhetspröva personal som hanterar hemliga uppgifter och liknande. När ett befarat röjande identifierats krävs dessutom att man genomför en menbedömning. Detta krävs för att bedöma om röjandet innebär men för Sveriges säkerhet som är mer än ringa.

Sammanhållen uppfattning

Det finns flera anledningar till den lagstadgade skyldigheten att anmäla incidenter av dessa typer till Säkerhetspolisen. Det är viktigt att

Säkerhetspolisen har en sammanhållen uppfattning om alla incidenter som inträffar som gäller hemliga uppgifter. En skyndsam anmälan med korrekt innehåll kan även främja uppgiften att snabbt göra en menbedömning. En menbedömning omfattar även uppgiften att identifiera om andra aktörer har drabbats av incidenten. I vissa fall kan även Säkerhetspolisen behöva stödja den utsatta aktörens arbete med att hantera incidenten med sina egna resurser.

Skyndsam rapportering

Om en it-incident har inträffat enligt ovan ska rapporteringen ske skyndsamt. Mer anvisningar om hur rapporteringen ska gå till finns att läsa om på Säkerhetspolisens webbplats under området säkerhetsskydd. Där finns anvisningar för hur rapporten ska komma Säkerhetspolisen tillhanda, samt vilka uppgifter den bör innehålla och liknande.

Det är viktigt att följa anvisningarna så att uppgifter som kan ge information om själva incidenten inte röjs. Incidenten i sig kan under vissa förutsättningar omfattas av sekretess. Det är också av praktisk betydelse att rätt information rapporteras eftersom det hjälper Säkerhetspolisen att bedöma hur det fortsatta arbetet med att hantera incidenten bör ske.

lyfter vi ofta fram, då främst bristen på en väl utförd och underbyggd säkerhetsanalys.

Varför har inte Säkerhetspolisen stoppat utkontraktering som myndigheten sett farhågor med?

– Vi är en tillsynsmyndighet, vilket innebär att vi kan påpeka sårbarheter och ge råd men saknar sanktionsmöjligheter. Våra råd omsätts oftast till rätt åtgärder, men det är samtidigt den enskilda myndigheten som ansvarar för sitt säkerhetsskydd, inte Säkerhetspolisen. Ny reglering på området kommer ge oss möjligheten att faktiskt avbryta och förhindra

utkontraktering av verksamhet som kan vara skadlig med hänsyn till Sveriges säkerhet.

Säkerhetsskydd omfattar allt från fysiskt skydd, det vill säga stängsel och inpasseringskontroller till säkerhetsprövning och registerkontroller av en myndighets medarbetare. Vilken del av säkerhetsskydd är då viktigast?

– Säkerhetsanalysen. Den är grunden för resten av säkerhetsskyddsarbetet. Görs den korrekt, vet den aktuella myndigheten var den ska rikta in sina säkerhetsskyddsinsatser.

Fredrik Agemark

Breddade och icke-linjära hot

De traditionella underrättelseofficerarna finns fortfarande kvar i Sverige. I dag finns också nya möjligheter att spionera från utlandet, till exempel via elektronisk inhämtning.

– Det innebär förändrade förutsättningar för kontraspionaget och i förlängningen för Sverige, säger enhetschef Daniel Stenling.

Daniel Stenling

Under kalla kriget stod supermakterna rustade mot varandra, med Sverige och Östersjön mellan sig. I dag ser mycket av världen annorlunda ut – men Sverige och Östersjön ligger fortfarande på samma plats, en plats vars militärpolitiska betydelse ökat de senaste åren. Andra metoder än rent militära ökar också i betydelse, där länder vill utnyttja gräzonen mellan fred och ofred, lagliga och olagliga metoder. Sådana aktiviteter spänner över en bred palett av politiska, diplomatiska, ekonomiska, informations-, militär- och underrättelsekopplade åtgärder. Syftet med dessa aktiviteter är att skapa ett säkerhetspolitiskt övertag gentemot andra länder och kunna driva igenom det egna landets strategiska mål.

– Genom att hela tiden ha en mängd aktiviteter igång samtidigt mot ett land, kan man snabbt öka eller minska det säkerhetspolitiska trycket mot landet, allt efter vad den politiska inriktningen för stunden kräver, säger Daniel Stenling.

Underrättelsebild ett måste
Det tillvägagångssättet återfinns hos flera länder, men allra tydligast hos Ryssland. Grundfundamentet för att den strategin ska fungera är att kontinuerligt skaffa sig en god underrättelsebild över det land man vill utöva säkerhetspolitiskt tryck mot.

– Ryssland har en omfattande förmåga till underrättelseinhämtning. Dagens värld med globalisering, teknisk utveckling och stor

rörlighet för människor har ökat möjligheterna för länder att bedriva underrättelseinhämtning.

Ett motmedel: samarbete

En snabb teknisk utveckling de senaste 20 åren i kombination med att allt mer skyddsvärd information finns tillgänglig i digitala system innebär också en utmaning.

– Det märkte vi under 2017 bland annat genom att mängden inhämtningsförsök av underrättelser var fler, både på elektronisk väg och via personer. Genom att på olika sätt slå ut en samhällskritisk verksamhet som energiförsörjningen, påverkas en rad andra samhällskritiska verksamheter.

Ett motmedel heter samarbete mellan alla myndigheter i Sverige.

– Kontraspiionage och säkerhetsskyddet på Säkerhetspolisen arbetar sida vid sida i dag, men vi behöver ha ett större informationsutbyte med andra myndigheter och samhällsfunktioner. I hela svenska samhället behövs också en större medvetenhet kring de här frågorna, och andra staters aktiviteter måste mötas av hela svenska samhället, säger Daniel Stenling.

”Det öppna samhället utnyttjas”

Var tredje rysk diplomat verkar under täckbefattning. Ryskt spionage utgör det största underrättelsehotet mot Sverige. Det har Säkerhetspolisen slagit fast tidigare.

Johan Olsson, chef för säkerhetsunderrättelseavdelningen – hur såg hotet ut för året som gick?

– Hotet och andelen täckbefattningar vid beskickningarna är relativt konstant. Det vi ser är att andelen icke-traditionella källor blivit fler, det vill säga individer som inte är direkt kopplade till säkerhetstjänsterna. Det öppna samhället och möjligheterna att resa mellan europeiska länder och Ryssland utnyttjas.

Vilka andra statliga aktörer bedriver underrättelseinhämtning i Sverige?

– Till exempel Iran och Kina. Iran i syfte att ha kontroll över iranier i Sverige, Kina dels för att bedriva industrispionage med målet att komma över spetsteknologi, dels för att övervaka vad man ser som hot mot staten. Överhuvudtaget finns det i Sverige stor möjlighet för tongivande utländska regimkritiker att göra sig hörda, vilket inte uppskattas. Den stora skillnaden mellan iransk och kinesisk inhämtning och den ryska inhämtningen är att Ryssland ligger i Sveriges närområde och kan kopplas till en potentiell militär konflikt.

Vad kan varje svensk göra för att försvåra spionage mot Sverige?

– För den enskilde kan det vara svårt att se vissa samband, som hur en helt legitim affärskontakt också kan vara agent för främmande makt. Bästa rådet är att alltid ställa sig frågan varför någon frågar om något som kan vara skyddsvärt. Oavsett vem det är som frågar.

Johan Olsson

Möjligheten att resa utnyttjas.
(Bilden är arrangerad)

Påverkas ditt val?

I september hålls allmänna val i Sverige, ett av de främsta tecknen på demokrati. Farhågor finns dock att andra stater kan ha avsikt att försöka bedriva påverkansoperationer under valrörelsen.

Men det finns sätt att skydda sig: **källkritik** och **vaksamhet**.

Linda Escar

Det svenska valsystemet är robust, manUEllt och decentraliserat och på så sätt inte lätt-påverkat. Efter valen i USA och Frankrike har tydliga tecken funnits på att andra stater, på olika sätt försökt påverka valen.

Att länder försöker påverka varandras interna angelägenheter genom offentliga uttalanden eller via debattartiklar i tidningar är en del av normala bilaterala relationer. Att däremot strategiskt söka efter sårbarheter hos ett annat land och genom dolda metoder inhämta och sprida information för att till exempel påverka den allmänna hållningen i en fråga som kan få konsekvenser för valprocessens integritet är förbjudet enligt folkrätten.

– Att påverka det svenska valsystemet är svårt. Att försöka påverka i frågor under valrörelsen, det är inte lika svårt. Uppgiften för oss och andra myndigheter är att säkerställa både den demokratiska processen och förtroendet för den, säger Linda Escar, biträdande enhetschef för säkerhetsskyddsenheten vid Säkerhetspolisen.

Spräck åsiktsbubblan

Men vad är egentligen en påverkansoperation? Enligt definitionen i den Militära under rättelse- och säkerhetstjänstens årsbok 2016 genomförs påverkansoperationer "av statsaktörer som ett sätt att försöka uppnå inflytande över andra länders säkerhetspolitik. Målsättningen är att påverka beslut, uppfatt-

ningar eller beteenden hos statsledningen, befolkningen eller särskilt utvalda målgrupper som ett sätt för en stat att främja sina egna säkerhetspolitiska mål. Detta sker exempelvis genom spridning av vilseledande eller oriktig information för att skapa förvirring, misstro eller missnöje".

– Det är en bra definition som på ett tydligt sätt gör åtskillnad mellan vanlig opinionsbildning och påverkansoperationer. Den definitionen är också den vi arbetar efter, säger Linda Escar.

I dag konsumerar fortfarande de flesta svenskar nyheter via etablerad media, men allt fler får sin nyhetsrapportering från sociala medier. Där görs urvalet av vad personen ser och läser oftast inte av en mänsklig redaktör, utan det är algoritmstyrt.

– Då kommer det du läser och ser bara bekräftas i en åsiktsbubbla. Det faktumet kan utnyttjas vid påverkansoperationer, säger Linda Escar.

Kom ihåg källkritiken

Linda Escar är mycket noga med att understryka att opinionsbildande engagemang är en grundlagsskyddad demokratisk rättighet.

– I Sverige får var och en tycka vad den vill. Det man inte får göra enligt brottsbalkens 19:e kapitel, 13:e paragraf är att ta emot ersättning från ett annat land för att påverka den allmänna opinionen i en fråga som riksdag eller regering fattar beslut om.

Robust, manuellt och decentraliserat. Så är det svenska valsystemet uppbyggt.

Den mediala bevakningen av påverkansoperationer vid andra länders val och efter spelet har troligen höjt medvetandet hos många svenskar om att påverkansoperationer finns.

– Det är positivt, men vi måste alla ständigt vara källkritiska mot vad vi läser och ser, vem som säger det och vad syftet med våra reaktioner kan tänkas vara. Detta gäller i dag, på valdagen och efteråt.

– Höjs medvetandenivån och därmed vaksamheten hos oss alla är mycket vunnet. En höjd medvetandenivå och större vaksamhet försvårar för en motståndare att lyckas med en påverkansoperation, säger Linda Escar.

Vad säger lagen? Brottsbalken 19 kap 13§

”Den som av främmande makt eller från utlandet av någon som handlar för att gå främmande makt tillhanda tar emot pengar eller annan egendom för att genom utgivande eller spridande av skrifter eller på annat sätt påverka den allmänna meningen i en fråga som gäller någon av grunderna för rikets statsskick eller i någon angelägenhet som har betydelse för rikets säkerhet och som det ankommer på riksdagen eller regeringen att besluta om, döms för tagande av utländskt understöd till fängelse i högst två år.”

Tre timmars möte, månader av planering

280 besökare, varav 30 stats- och regeringschefer inom EU.
45 delegationer från 26 länder. Alla befann de sig i Göteborg
för tre timmars toppmöte fredag den 17 november 2017.
Men för Säkerhetspolisen började förberedelserna långt,
långt tidigare.

PET
Politiets
Efterretningstjänste

Säkerhetspolisen ansvarade för den övergripande utformningen av det totala personskyddet vid toppmötet på Eriksberg i Göteborg. Det betyder att myndigheten ledde planeringen och samordnade förberedelserna av personskyddsinsatserna. De påbörjades redan våren 2017 och bedrevs inom ramen för en så kallad särskild händelse.

– Det innebär att vi kan ta in de resurser som krävs för att arbeta med att planera genomförandet och eventuella avvikelser. Vi har stor erfarenhet av att hantera säkerheten för våra skyddspersoner vid stora utländska

besök och det fanns redan väl upparbetade rutiner, säger Felix Andåker, Säkerhetspolisens kommenderingschef.

"Vi kan aldrig chansa"

Alla avdelningar på Säkerhetspolisen var involverade i toppmötet. En av utmaningarna var att genomföra arbetet, utanför huvudkontoret i Solna. Långt över 100 medarbetare, varav ett 60-tal svenska och ett 10-tal danska livvakter, befann sig på plats i Göteborg för att hantera säkerheten för 30 utländska och 10 svenska skyddspersoner. Under själva toppmötet ansvarade Säkerhetspolisen för det nära skyddet runt skyddspersonerna, så länge de befann sig i Sverige.

– Det här var en särskild händelse utöver det vanliga på grund av det mycket höga skyddsvärdet på en och samma plats. Det gör att oavsett hur hotbilden ser ut, låg eller hög, kräver det en stor insats från oss. Vi kan aldrig chansa. Små, tillsynes oviktiga saker som ett byte av restaurang eller en oplanerad promenad på Avenyn kräver hög flexibilitet i vårt arbete.

En framgångsfaktor vid stora internationella besök är samverkan. Inför och under toppmötet samverkade Säkerhetspolisen med bland andra Polismyndigheten, Regeringskansliet, livvakter från den danska säkerhetstjänsten PET och stats- och regeringschefernas egen säkerhetspersonal.

– Tillsammans planerade och förberedde vi säkerheten kring toppmötet. De erfarenheter vi nu har kan förhoppningsvis bidra till att skapa goda förutsättningar för framtida kommenderingar i den här omfattningen, säger Felix Andåker.

EU på Eriksberg. Stefan Löfven tillsammans med bland andra Viktor Orban från Ungern, Estlands Juri Ratas samt Europarådets president Donald Tusk.

Premiärminister på plats. Storbritanniens Theresa May på plats i Göteborg, flankerad av SÄkerhetspolisens livvakt.

Debut för danska livvakter

För första gången arbetade ett tiotal danska livvakter med i stort sett samma befogenheter som SÄkerhetspolisens egna livvakter under toppmötet i Göteborg. SÄkerhetspolisen valde att inom ramen för uppdraget med toppmötet i Göteborg, utnyttja en ny lagstiftning som gör det möjligt att be om stöd och hjälp av utländska myndigheter vid större evenemang. Vid det här

tillfället gav det en reell resursförstärkning av livvakter från den danska säkerhetstjänsten, PET. – Det är viktigt att vi använder de möjligheterna som vi har och får, för att arbeta så effektivt som möjligt. Vi tog också chansen att fördjupa vårt redan nära samarbete med den danska säkerhetstjänsten, säger Felix Andåker.

Möjlighet till samarbete

Lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete trädde i kraft den 2 juli 2017, och ger SÄkerhetspolisen som polismyndighet möjlighet

att samarbeta med utländska myndigheter enligt Prövrådsbeslutet.

Selfie på Social Summit. Luis Alvarado Martinez, president för European Youth Forum och statsminister Stefan Löfven.

Slutsamling. Några av de närmare 300 besökarna.

Tre sidor av samma mynt

Bevekelsegrunderna och ideologierna skiljer sig åt. Men de tre extremistmiljöer som Säkerhetspolisen följer har också många likheter.

– Alla tre vill ändra samhällsordningen och diktera villkoren för vem och vilka som ska få utöva sina demokratiska rättigheter, säger Ahn-Za Hagström, senior analytiker inom området ideologiskt motiverade aktörer.

Påståendet kan först te sig märkligt, men likheterna mellan den våldsbejakande islamistiska miljön, vit makt-miljön och den autonoma miljön är fler än man kan tro.

– Det gäller inte minst drivkrafter och hur målet ska uppnås, även om målbilderna och själva utgångspunkten självklart varierar. Ibland riktar de sig också mot samma måltavlor, fast av olika skäl förstås.

Alla tre extremistmiljöerna vill åtgärda de orättvisor som de upplever finns och göra

samhället bättre för alla som tycker som de.

– Extremister har en väldigt dogmatisk inställning: det är deras synsätt som är det rätta, "är du inte med oss så är du emot oss". Men därmed inte sagt att det går att slå ihop extremistmiljöerna till en jämförbar företeelse, till ett och samma problem. Miljöernas olikheter är ändå avgörande och måste analyseras på djupet om vi helt ska kunna förstå och motverka extremism.

”Vi är ingen åsiktspolis. Du får ha hur extrema åsikter som helst, så länge du inte begår brott.”

Förutfattade meningar

Att kontraterrorarbetet är viktigt förstår de flesta, men att vit makt-miljön och den autonoma miljön intresserar Säkerhetspolisen kan vara svårare att förstå utifrån synsättet ”Det är väl bara två ungdomsgång som vill slåss?” Ahn-Za Hagström håller inte med.

– Konfrontationerna mellan miljöerna har en ideologisk grund, ett politiskt syfte eftersom man vill få motståndarna att hoppa av, gå ur en organisation eller sluta engagera sig i en viss fråga. Vi följer dem på grund av deras uttalade avsikt att ändra samhällsordningen, att de inte tycker att vårt nuvarande styrelseskick är legitimt och att brotten också riktas mot politiker och myndighetsföreträdare.

Ahn-Za Hagström anser att det också finns uppfattningar om att terrorattentat bara utförs av våldsbejakande islamister och om hur extremister och terrorister ser ut och beter sig.

– Det finns en fara i det. Om vi har en alltför stereotyp bild av hur en terrorist ser ut och beter sig finns en risk att vi missar indikationer på nästa attentat. Ibland känns det som demokratin tas för given, något som kanske bidrar till att brott som inte är stora eller spektakulära ibland avfärdas som bagateller av andra. Anlagda bränder hemma hos politiker är bara ett exempel på brott som i förlängningen urholkar demokratin och det är oerhört allvarligt. Demokratin är något vi har i uppdrag att skydda, något alla måste stå upp för. På så vis har vi på Säkerhetspolisen ett av de finaste uppdragen, säger Ahn-Za Hagström.

Myter och sanningar

Men det är inte bara Säkerhetspolisen som skyddar demokratin. Ahn-Za Hagström är

noga med att påpeka att arbetet sker i nära samverkan med andra, inte minst Polismyndigheten.

– Vi är två polismyndigheter med olika uppdrag och pusselbitar som samverkar väldigt tätt, nu mer än någonsin.

Säkerhetspolisen delar regelbundet med sig av den information man har, mer nu än tidigare. Ändå har myndigheten under året fått kritik för att information inte kommit andra till del.

– Det kan finnas tillfällen då Säkerhetspolisen inte kan dela information, till exempel om den omfattas av utrikessekretess eller om den som lämnat informationen måste skyddas. Då gör vi allt vi kan för att få uppgifterna bekräftade från annat håll för att göra det möjligt att delge den. Det finns ju ingen poäng med ha en massa information som inte används.

Terrorattentat eller inte?

I april 2017 genomfördes vad som enligt åtalet är ett terrorattentat på Drottninggatan i Stockholm. Om det är ett terrorbrott eller inte vet man sällan initialt.

– Eftersom lagstiftningen ställer många krav för att det ska vara terrorbrott, är det först i utredningsarbetet som vi har möjlighet att få veta om brottet begicks i syfte att injaga fruktan och allvarligt skada staten Sverige. Oavsett hur brottet rubriceras är det en fruktansvärd handling som dödat och skadat många människor.

Raqqa i ruiner. Efter en fyra månader lång belägring föll Islamiska Statens (IS) självutropade huvudstad den 17 oktober. 80 procent av staden var då totalförstörd.

– Just att göra vad man kan där man befinner sig är en taktik som historiskt sett alltid använts av de tre extremistmiljöerna. Men effekterna av den har nog varit tydligast i den islamistiska kontexten de senaste tre åren, efter att en talesperson för IS 2014 gav den första uppmaningen om att slå mot civila mål i väst och att det inte nödvändigtvis behövde göras med vapen eller sprängmedel.

Strategin att på ett allmänt hållt sätt peka ut en mängd olika typer av måltavlor, både i praktiken och i propagandan, ökar osäkerheten, oavsett om attentat faktiskt genomförs. Att flera av de utpekade målen är sådana som många kan relatera till ur ett ”det kunde varit jag”-perspektiv förstärker effekten. Att propagandamaterialet också innehåller konkreta instruktioner för hur potentiella gärningspersoner kan gå till väga bidrar också till rädslan eftersom de illustrerar hur lätt det är för ”vem som helst” att genomföra ett attentat.

– På så sätt kan man säga att taktiken går ut

på att ”terrorisera”, alltså terrorism i ordets semantiska betydelse, inte i den juridiska, med brott och hot om brott som vart och ett kanske inte alltid når så högt på straffskalan, säger Ahn-Za Hagström och nämner sabotage och anlagda bränder som exempel.

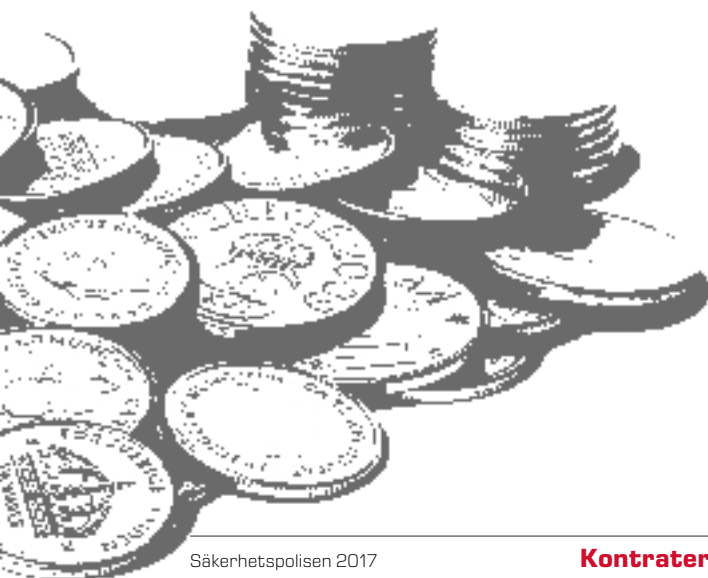
Och hon påminner om att det är åklagaren, inte Säkerhetspolisen som avgör under vilken brottsrubricering åtal väcks.

– Säkerhetspolisens uppdrag omfattar alla grova eller systematiska brott som begås mot grundläggande demokratiska funktioner av personer som vill ändra samhällsordningen, oavsett politisk färg eller trosuppfattning. Brotten kan vara oerhört allvarliga på både samhällsnivå och för enskilda individer utan att uppfylla lagstiftningens rekvisit på vad som är terroristbrott.

Brott och skrämselkapital

En ibland framförd uppfattning är att våldet från vit makt-miljön har ökat under 2017.

– Det är svårt att tala om en definitiv upptrappning eller markant förändring eftersom verksamheten går i vågor över tid, drivkrafter varierar och resulterar i olika typer av aktiviteter. Vi har sett en ökad aktivitet under flera år, främst i form av opinionsbildande aktiviteter på offentlig plats. Ökad synlighet är inte det samma som ett ökat hot, även om flera brott begås i anslutning till offentliga aktiviteter. Dessutom har extremistmiljöerna lyckats skaffa sig ett visst skrämselkapital som gör att de inte alltid behöver begå brott för att uppfattas som ett hot. Det är också själva poängen, att injaga fruktan och bli en kraft som måste beaktas, säger Ahn-Za Hagström.

En av de tre extremistmiljöerna har fått betydligt mindre medial uppmärksamhet under 2017. Betyder det att den autonoma miljön är under tillbakagång? Både och, lyder svaret.

– Den autonoma miljön har varit ganska tillbakadragen de senaste åren, vilket till stor del är Polismyndighetens och Säkerhetspolisens förtjänst, där vi samarbetat nära. Vi vet att de är mycket beroende av drivande ledarindivider. De senaste åren har flera av dem varit föremål för rättsprocesser och avtjänat fängelsestraff. Det har dämpat deras förmåga.

Samtidigt har ett nytt nordiskt autonomt nätverk grundats under året. Det observerades under G20-mötet i somras, då våldsamma kravaller utbröt i Hamburg. Det nätverket kan vara ett embryo till en större organisation, med möjlighet att lyckas etablera sig.

Så hur ställer sig Säkerhetspolisen till extremistgrupper som förhåller sig till de demokratiska spelreglerna?

– Vi är ingen åsiktspolis. Du får ha hur extrema åsikter som helst, så länge du inte begår brott, säger Ahn-Za Hagström.

Ett komplext arbete

Sommaren 2017 tillkännagav Säkerhetspolisen att det då fanns cirka 3 000 personer som var av intresse för myndigheten inom ramen för dess uppdrag, utan att för den skull vara potentiella terrorister. Drygt 2 000 av de 3 000 kunde härröras till den våldsbejakande islamistiska extremismen. Övriga återfinns i vit makt-miljön och den autonoma miljön.

– Det är klart att siffror lockar, de gör det vi säger greppbart. Men siffror bidrar också till en förenklad syn på hotbilden eftersom det till exempel inte bara är antalet personer som avgör hur hotbilden ser ut. Syftet med att vi ändå gick ut med siffror var för att visa

på komplexiteten i vårt arbete och på hur många människor som vid ett tillfälle var av intresse för oss inom ramen för vårt uppdrag. Det var också för att skapa förståelse för svårigheten i vårt arbete och för att visa att vi lägger nästan lika mycket resurser på att avfärda som att bekräfta information. Vi följer alla tre extremistmiljöerna, det är en del av vårt huvuduppdrag. Att vi just nu bedömer att den våldsbejakande islamistiska miljön utgör det största hotet av de tre, betyder inte att vi struntar i de övriga. Vi har koll, ner på individnivå, och gör hela tiden bedömningar av hur olika omständigheter påverkar deras avsikt och förmåga.

Ahn-Za Hagström nämner mängden information som Säkerhetspolisen regelbundet tar emot av karaktären ”någon har hört någon som säger att någon ska göra något någon gång” och att tiden mellan tanke och handling blir allt kortare för dagens ”gör det själv”-terrorister som några av de största utmaningarna för henne och kollegorna.

– Vårt arbete handlar om människor som drivs av allt ifrån större förändringar i omvärlden och politiska utspel till enskilda incidenter och personliga kränkningar, verkliga eller upplevda, säger Ahn-Za Hagström.

Hon understryker också att det långsiktiga arbetet med att värna demokratin behöver lyftas fram, att de krafter i samhället som ser och bekräftar individer och gör dem mindre mottagliga för det budskap som extremisterna sänder måste uppmuntras.

– När en person kommer till Säkerhetspolisens kännedom har det ju ofta gått ganska långt. Att det finns individer som tycker det är befogat att döda och skada människor, som tycker sig befinna sig i en situation där de inte tycker att de har något att förlora. Det är ju på sätt och vis ett misslyckande för samhället i stort, säger Ahn-Za Hagström.

Hur motverkar Säkerhetspolisen extremism?

För Säkerhetspolisen är extremism ideologiskt motiverad brottslighet. Säkerhetspolisen bekämpar extremism genom att

- Inhämta, bearbeta och analysera information som underlag, göra hotbilda-bedömningar och fatta beslut om hotreducerande åtgärder.
- Delge information och bedömningar till Polismyndigheten så att skyddet kring personer, platser och händelser kan dimensioneras på bästa sätt.
- Driva eller bidra med information i förundersökningar och rättsprocesser.
- Medverka till utbyte av kunskap och erfarenheter nationellt och internationellt, bilateralt och multilateralt.
- Öka kunskapen hos andra samhällsaktörer om hur extremism fungerar så att brottsligheten kan förebyggas i ett så tidigt skede som möjligt.

Vit-maktmiljön i Almedalen. Nordiska motståndsrörelsens tält samt en förstörd installation, uppförd till påminnelsen om Förintelsens offer.

Autonoma miljön i Hamburg. Kravallutrustad tysk polis tar en paus efter sammandrabbningarna under G20-toppmötet i juli.

1200 blir 1500

– Säkerhetspolisen ökar i kvantitet och kompetens

De kommande åren ska Säkerhetspolisens medarbetare bli 25 procent fler.

– Att växa är i sig en utmaning. Vi ska göra det genom att dels hitta och attrahera rätt personer, dels ta emot och introducera nya medarbetare på bästa sätt, säger Charlotte von Essen, biträdande säkerhetspolischef.

Jobba hos oss?

På sakerhetspolisen.se annonserar vi ut lediga jobb. Där finns även intervjuer med våra medarbetare för de som är nyfikna på hur det är att arbeta hos oss.

Säkerhetspolisen har tillförts ökade ekonomiska medel med uppdraget att växa personellt och förmågemässigt. Bland annat ska säkerhetsskyddet – ett område vars betydelse myndigheten länge påtalat vikten av – expandera.

– Trycket på verksamhetsrådet säkerhetsskydd har under året varit högt. De som arbetar där har gjort ett fantastiskt jobb med att öka skyddet för det mest skyddsvärda. Den fortsatta efterfrågan på Säkerhetspolisens kunskap och tillkommande nya uppdrag gör det givet att den här delen av vår verksamhet måste växa, säger Charlotte von Essen.

Men det är inte bara säkerhetsskyddet som kommer att växa: i stort sett samtliga verksamhetsområden kommer behöva fler medarbetare – till exempel teknikenheten, där trycket är stort.

– Även administratörer, analytiker, beteendevetare och många andra yrkesroller kommer behövas. Nyrekryteringarna är viktiga, men det är lika angeläget att Säkerhetspolisen behåller befintlig personal. Vår rekryteringsprocess är noggrann, den kommer vi inte att slarva med. Vi ska växa snabbt men kontrollerat. Och utan att tappa bort den speciella andan som finns på Säkerhetspolisen.

Unikt uppdrag

För drygt fyra år sedan invigdes Säkerhets-

Biträdande säkerhetspolischef
Charlotte von Essen

polisens huvudkontor i Solna. Här arbetar en majoritet av dagens 1200 medarbetare och det kommer också de flesta av framtidens 1500 medarbetare göra.

– Men det är viktigt att komma ihåg att vi finns runt om i Sverige, på en rad platser, säger Charlotte von Essen.

Många potentiella medarbetare är också attraktiva på den övriga arbetsmarknaden.

Hur ska Säkerhetspolisen hitta dem man vill ha – och locka dem till sig?

– Med vårt unika uppdrag. Genom att skydda demokratin har Säkerhetspolisen ett viktigt och engagerande uppdrag, som i sig lockar till sig hög kompetens och rätt inställning. Sen måste vi självklart också vara en modern och bra arbetsgivare, där det upplevs att medarbetarnas trivsel, hälsa och idéer beaktas.

Ungefär sju procent av alla människor som bor i Sverige har utländskt medborgarskap. För att arbeta på Säkerhetspolisen krävs svenskt medborgarskap.

Hur hittar myndigheten nya medarbetare som speglar Sverige av i dag?

– Det är en viktig fråga och en utmaning vi delar med många myndigheter. För att vi ska kunna göra skillnad är det mycket viktigt att vi får in medarbetare med annan kulturell bakgrund och andra erfarenheter. Kravet på svenskt medborgarskap kan vi dock inte bortse ifrån, säger Charlotte von Essen.

Syns men smälter in

En medelålders mormor vid en busshållplats.

Byggjobbaren i kassakön.

Småbarnsmamman med matkasse.

Säkerhetspolisens spanare kan vara nästan vem som helst i vardagsbilden.

– För att upptäcka oss ska du vara väldigt skicklig, säger spanaren Sara.

Ett av många sätt för Säkerhetspolisen att inhämta information är via spaning. Då kommer Sara och hennes kollegor in i bilden: fullt synliga men utan att omgivningen lägger märke till dem.

– Jag jobbade på uttryckningen inom den öppna polisen. Visst trivdes jag, men när jag såg en annons om jobb som spanare vid Säkerhetspolisen tyckte jag det verkade spännande. Och sökte, säger Sara.

Efter antagningen väntade en gedigen utbildning, med framför allt kunskaper i spaningsmetodik. Dessutom lärde sig Sara att inte uppträda som polis.

– Istället gäller det att vara ett annat jag, som har all rätt att befinna sig på den plats du just då är. Det gäller att vara självsäker i sin utstrålning. Ibland handlar det om att vara extremt nära den vi spanar på, vilket jag personligen tycker är roligast. Då finns möjligheten att få ut det där lilla extra av insatsen, säger Sara.

Hon är aldrig orolig för att bli upptäckt.

– Man ska vara skicklig. Väldigt skicklig för att upptäcka oss. En mycket tränad person kan kanske ana, men aldrig vara säker

på vad vi egentligen är. Sedan ser vi så klart till att fördela oss så att rätt person befinner sig på rätt plats i sammanhanget.

Tålamod och tempoväxling

Ibland innebär jobbet som spanare att sitta och titta på en dörr i två timmar. Tre timmar.

Sedan händer allt på fyra sekunder.

– Förmågan att kunna tempoväxla är avgörande för en bra spanare. Det är ett spännande och varierande jobb. Varje dag innebär nya utmaningar och vi är alltid pålästa om vem vi spanar på och bakgrunden till spaningsinsatsen.

Innan Sara sökte jobbet hade hon en fördom, erkänner hon: att det skulle kunna finnas en machokultur inom Säkerhetspolisens spaningsgrupper.

– Men där hade jag fel. Jag blev så positivt överraskad när jag kom hit. Här fanns en kamratlig och familjär stämning, jag som småbarnsförälder kände att jag passade in. Möjligheten att påverka livspusslet är större här, det finns en stor förståelse för att du har familj. Samtidigt är det ett jobb som kräver stort engagemang, ibland innebär det resor med kort varsel, för vi jobbar i hela Sverige. Så kan det vara på många jobb, där är inte jobbet som spanare så speciellt, säger Sara.

Hon passar på att punktera en annan myt: att det krävs något extraordinärt av den som vill bli spanare.

– Vi söker alltid en bra blandning av kvinnor och män, äldre och yngre, utlandsfödda och svenskfödda bland våra spanare.

Fotnot: Med hänsyn till operativ sekretess är personnamnet ändrat.

”Här kan jag utvecklas jobbmässigt”

Drömmen om att bli polis har alltid funnits. Ändå valde Elin att läsa personalvetarprogrammet. Nu arbetar hon med rekrytering på en polismyndighet.
– Här har jag stor möjlighet att utvecklas, säger hon.

Förra sommaren var hon färdig, efter tre års universitetsstudier, 24 år gammal. Varför då söka sig till Säkerhetspolisen för sitt första heltidsjobb?

– Det kan låta lite konstigt, men det var en helt naturlig arbetsgivare att söka sig till. Jag har alltid velat bli polis. Mina föräldrar rådde

mig dock att först skaffa mig en bred akademisk utbildning innan jag eventuellt sökte till Polishögskolan. Den breda utbildningen var personalvetarprogrammet.

Hon ser det bara som en fördel att inleda sin arbetskarriär i en statlig myndighet.

– Jag är en person som gillar trygghet och seriositet, vilket jag känner finns här. Här kan jag utvecklas och skaffa mig en rad professionella grunder. Sen är det väl inte otroligt att jag någon gång i framtiden även vill prova på att arbeta i det privata arbetslivet. Men just nu och en bra tid framöver är det Säkerhetspolisen som gäller.

Bland Elins arbetsuppgifter ingår att hålla i nyrekryteringar – ”häromdagen höll jag i ett begåvnings-test för 40 sökande” – och kalla till intervjuer, bland mycket annat.

– Men det är inte som jag lärde mig på universitetet. Där är det huvudsakligen teori, i den verkliga världen fungerar saker annorlunda. Ibland känns det som om jag lärde mig mer på fem veckors praktik än under tre års studier, säger hon med ett skratt.

De finns, men så värst många 24-åringar arbetar inte vid Säkerhetspolisen. Så vad säger hon till nya bekanta hon träffar på en fest när ”å-vad-jobbar-du-med?”-frågan kommer?

– Jag brukar säga att jag jobbar med HR inom polisen. Mina närmaste vänner vet så klart. De tycker det är coolt att jag arbetar här.

Detsamma tycker Elins föräldrar.

– Trots att pappa själv är polis, har han alltid sagt ”bli inte polis”. Och det har jag ju inte blivit, än. Men han och mamma är väldigt stolta över att jag jobbar här.

I det internationella navet

Årligen tar han och kollegorna emot tiotusentals förfrågningar från utländska säkerhetstjänster. Ibland efterfrågas svar synnerligen snabbt.

– Det är klart att de mest tidskritiska förfrågningarna ger puls, säger sambandshandläggaren Kristian.

Ett gott samarbete med andra länder säkerhetstjänster är nödvändigt för att Säkerhetspolisen ska kunna lösa sitt uppdrag. Ett sätt att arbeta tillsammans är via ett utbyte av upplysningar. Kristian och kollegorna är då

in- och utgångarna för all internationell kommunikation som når myndigheten.

– När något inträffar i Sverige eller utomlands, involveras vi alltid. Då ser vi till att myndigheten kan kommunicera med omvärlden men också ta emot information.

Vi är de första som läser informationen som kommer in, bedömer och prioriterar hur bråttom det är att den kommer vidare i myndigheten. Informationen kommer in via en rad olika system, både multinationella och bilaterala. Och via en och annan fax, säger Kristian.

En typisk förfrågan kan vara av typen

Koll på nätverken

När Säkerhetspolisens nätverk konstrar, blir Susanne sysselsatt. Då är hennes jobb som it-tekniker också som roligast. – Problemlösning är kul. Jag älskar felsökning, säger hon.

För fyra år sedan lämnade Susanne media-branschen, där hon arbetade med datadrift – och började i stället på Säkerhetspolisens huvudkontor, med liknande arbetsuppgifter.

– Det var en viss omställning, även om jag arbetat mot myndigheter tidigare. Här är nätverken fler och mer skyddade. Det jag och mina kollegor huvudsakligen arbetar med är att utveckla befintliga system och hantera händelsestyrda incidenter.

Det sistnämnda kan låta en smula kryptiskt, men Susanne förklarar vant.

– När något inte fungerar i våra många nätverk, ser vi till att det fungerar igen. Vår ambition är alltid minimalt med störningar för våra användare, så att den operativa effekten inte påverkas.

Varje sekund skickas mer än 2,5 miljoner mejl i världen – dygnet runt, året runt. Hur alla de hamnar rätt är något få av oss lägger en tanke på, men för Susanne blir det en utväg från att berätta var hon arbetar.

– När folk frågar vad jag jobbar med brukar jag säga att jag ser till att deras mejl hamnar i deras inkorgar. Då är de ofta ganska nöjda och frågar inte så mycket mer. Faktum är att titeln it-tekniker troligen får många människor att inte fråga så mycket om vad man jobbar med, säger Susanne.

Hon är en av få kvinnor på sin avdelning, men tänker sällan på det.

– Vi är en väldigt bra arbetsgrupp. Här spelar kvinna eller man ingen roll. Det som spelar roll är utmaningarna, som också är det bästa med mitt jobb. Här finns mycket kul teknik och om du som jag gillar att grota ned dig i teknik är det här en bra arbetsplats.

Fotnot: Med hänsyn till operativ sekretess är personnamnen ändrade.

”Vad vet ni om de här individerna kopplat till den här organisationen eller nätverket?” och beroende på förfrågningens märkning, kan svarstiden skifta från någon månad till några timmar.

När det handlar om timmar, råder det sällan några tvivel om allvaret i situationen.

– Vi kan också få in information om personer som rör sig över landsgränser och har koppling till Sverige eller kan utgöra ett hot mot oss. Målet är att de prioriterade inkorgarna ska vara tomma när vi går hem, men vi har ständig bevakning dygnet runt.

I snart tio år har Kristian arbetat på

samma avdelning. Tidigare jobbade han i inkassobranchen - ”det finns inte många likheter mellan den branschen och den jag jobbar i nu” - och han har ingen önskan om att byta tillbaka.

Så varför tycker han att han har Säkerhetspolisens bästa jobb?

– Variationen i arbetsuppgifterna. Plus att jag har jättebra kollegor och en god gemenskap. Sedan går det inte att komma ifrån att jag arbetar på en myndighet med ett mycket viktigt uppdrag. Det gör mig stolt att få arbeta här.

Strukturerat och rättssäkert

– så grundbearbetas information på Säkerhetspolisen

Hundratals underrättelser varje dag. Ofta bara ett telefonnummer. En plats. Eller ett namn. All denna information måste noga förädlas för att man ska kunna arbeta vidare med den. Möt Josefin och Kristoffer, två av medarbetarna som gör detta.

Fotnot: Med hänsyn till operativ sekretess är personnamnen ändrade.

Varje månad får Säkerhetspolisen in tusentals underrättelser, ett antal som ständigt ökar. Underrättelserna kan vara detaljerade, fragmenterade, knapphändiga – men sällan fullständiga. Därför måste de så snart de registrerats börja bearbetas. Hos Kristoffer, Josefin och deras kollegor på huvudkontoret i Solna sker den första förädlingen. Men vad är det som raffinerats?

– Nästan uteslutande textdokument. De innehåller namn, händelser, platser, telefonnummer, mejladresser och annan relevant och konkret information, säger Josefin.

– Lite skämtsamt skulle man kunna säga att vår affärsidé är att sätta samman bitar av obegriplig information till något begripligt. Det begripliga kan sedan utgöra underlag för att minska hot och sårbarheter, säger Kristoffer.

De har tillsammans arbetat ett antal år med att grundligt bearbeta all information som når myndigheten och kan därför se en utveckling på området.

– Tidigare var utmaningen att få

fram information för Säkerhetspolisen. I dag är utmaningen att hitta och sortera relevant information i den ständigt växande mängd som kommer in, säger Kristoffer.

Kvalitet framför kvantitet

Googla på "Säkerhetspolisen" och du får ungefär 265 000 resultat. "Säpo" ger nästan tre gånger så många träffar. Där Josefin och Kristoffer arbetar efterfrågas kvalitet före kvantitet.

– Vi vill få fram strukturerade träffar snarare än en mängd träffar, säger Josefin.

Därför finns all information i en databas, där de snabbt och tydligt kan katalogisera, kategorisera och strukturera ihop informationen. Förr i världen skedde detta mer hantverksmässigt, via kartotek och pärmar.

– I dag är det mer av en fabrik, vilket ger skalfördelar och är betydligt effektivare. Den stora mängden gör att det har blivit ännu viktigare att en enhetlig metod för vad som förs in används, säger Kristoffer.

– Med den mängd information som struktureras

måste det ske effektivt, men också tillförlitligt. Det som vi tar fram måste nästa användare i kedjan veta är pålitligt. Om vi inte är duktiga på det vi ska göra, så fallerar kedjan, säger Josefin.

Rättssäkerheten avgörande

Struktur är viktigt, men också juridik: All information måste ha lagstöd för att kunna behandlas.

– Frågan vi som handläggare hela tiden måste ställa oss är om informationen ens får behandlas. Känsliga personuppgifter får finnas med, men bara om det är "absolut nödvändigt" enligt polisdatalagen. Annars måste dessa raderas direkt, säger Josefin.

– Vi granskas av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN) och Datainspektionen. De har full insyns rätt i all vår informationshantering. Skulle vi inte följa lagarna skulle det vara förödande ur förtroendehänsyn från allmänheten. Det finns inga speciella lagar som bara gäller för Säkerhetspolisen, säger Kristoffer.

Han pekar på att det i alla länder inte är en självklarhet att uppgifter måste gallras.

– Har vi inget behov av informationen ska den tas bort och det tycker jag känns bra ur ett integritetsperspektiv, säger han.

Sinne för struktur

För Josefin, Kristoffer och kollegorna är kvaliteten ständigt i fokus: kvalitet för Säkerhetspolisens operativa behov, kvalitet ur ett rätts-säkert perspektiv.

När informationen har analyserats, delges berörda enheter inom Säkerhetspolisen som med utgångspunkt från informationen beslutar om operativa åtgärder, extern delgivning eller förnyad underrättelseinriktning.

– Vi tar emot information, lägger in och systematiserar den. Sedan är det andra som tar vid och arbetar vidare. En handläggare vid en annan avdelning kan sedan skriva en rapport med vår information som underlag. Rapporten är sedan något vi för in igen, så det är ett kretslopp. Vi är garanterade för att rättssäkerheten följs i informationshanteringen, säger Josefin.

Säkerhetspolisen kommer växa de kommande åren, så också enheten där Josefin och Kristoffer arbetar. Vilka är viktiga egenskaper för den som vill bli deras kollega?

– Du måste kunna tygla kreativiteten. Snarare är det systematik, struktur, näsa för detaljer som är eftersträfvade egenskaper. Liksom abstrakt tänkande. Att sedan kunna förhålla sig till den juridiska aspekten i det arbete vi utför är avgörande. Men du behöver inte vara jurist, säger Kristoffer.

Rekryteringssatsningen

– som ger resultat

Män, bara män. Med bistra miner, mörka solglasögon och lika mörka kostymer. En schablonmässig bild av livvakter – och en bild som Säkerhetspolisens personskyddsenhet arbetar aktivt med att förändra.

Nödvändig närkamp. Under livvaktutbildningen – men även senare – ingår en rad olika närkampsövningar.

I dag finns det cirka 130 livvakter på Säkerhetspolisen.

Av de 130 är endast ett tiotal kvinnor.

– Som alla arbetsplatser är det angeläget att både män och kvinnor arbetar där, säger Lars.

Han har under året varit projektledare för Rekrytering 2017, en kraftsamling för att hitta och rekrytera kvinnor till yrket som livvakt. Syftet med satsningen var att Säkerhetspolisen upplevde att det fanns många bra potentiella livvakter inom polisen, men att de av olika anledningar inte sökte till personskyddet.

– Det är fortfarande för få kvinnor som söker till oss och som arbetar som livvakter, trots att vi haft både män och kvinnor på alla våra utbildningsomgångar sedan vi började med den nya rekryteringsmetoden. Det kräver hög prioritering och ihärdigt jobb. Men det är en större andel kvinnor som startar grundkursen nu. Fortsätter det i den här takten kommer vi se en stor skillnad mot hur det tidigare sett ut, säger Lars.

Han understryker också att det självklart kommer vara lika viktigt att behålla befintliga livvakter som att rekrytera nya.

– Gruppen som vi kan rekrytera ur är begränsad. Du måste vara polis, du måste ha arbetat som sådan i några år. Och du måste klara kraven.

Fått råd från andra

Allra först gjordes en förstudie för att hämta in andras erfarenheter av liknande satsningar, bland annat från ett annat europeiskt lands personskydd där man gjort en satsning för att få fler kvinnor som kollegor.

– De tankar som vägt tyngst kommer från

referensgruppen som bestått av kvinnor som arbetar eller har arbetat som livvakter hos oss, säger Lars.

Han pekar på att en kommande framgångsfaktor är att personskyddet berättar om sin vardag redan på polisutbildningarna. En mer direkt väg till fler kvinnor som livvakter är en flexiblere uttagningsprocess.

– Innan testförfarandet kan vi erbjuda hjälp med till exempel skytte, närkamp och scenarioträning. På så sätt har vi kunnat individanpassa en förberedande utbildning för både män och kvinnor innan själva grundkursen, så att den som är i behov av att utveckla sina färdigheter kan få stöd. Att vi hjälper och peppar kvinnor innan och under de inledande testerna är ingen hemlighet. Men bara fram till sluttesterna. Där är kraven lika hårda oavsett kön. Säkerhetspolisen kan aldrig ge avkall på vad en livvakt måste kunna och klara av, säger Lars som själv är livvakt.

– Kamratskapet. De omväxlande arbetsuppgifterna, alltid i händelsernas centrum. Och gillar du att träna och hela tiden bli lite bättre på ditt jobb, är det en jättebra arbetsplats.

Fotnot: Med hänsyn till operativ sekretess är personnamnet ändrat.

Säkert skytte. Hög kompetens inom vapenhantering är ett måste för att bli livvakt.

Kraven för att bli livvakt på Säkerhetspolisen

Polis som arbetat minst 1,5 år efter examen och genomförd aspirantperiod, under den tidsbegränsade anställningen är poliserna tjänstlediga från Polismyndigheten.

Höga krav på social, mental och fysisk förmåga, vilket testas i samband med rekryteringen. Då görs också begåvnings tester, syntester och tester i bilkörning och vapenhantering. Konditions-, vapen- och fordonstesterna består av flera steg, som alla måste klaras av för att gå vidare.

Livvaksutbildningen är 13 veckor lång och följs upp av kontinuerlig vidareutbildning.

Läs mer om yrket och vad du bör träna på innan du söker på sakerhetspolisen.se

Så skyddas demokratin

– Oavsett om man sitter i socialnämnden i Värnamo, i landstingsfullmäktige i Västernorrland eller i Sveriges riksdag ska du som politiskt aktiv kunna verka fritt och ha nära kontakt med de människor du representerar. Det är den självklara utgångspunkten i vårt och Polismyndighetens arbete, säger Susanna Trehörning, enhetschef för personskyddsenheten vid Säkerhetspolisen.

**Susanna
Trehörning**

I den demokratiska kedjan är landets förtroendevalda själva fundamentet för demokratin. Samtidigt visar Brås "Politikernas trygghetsundersökning 2017" att 25 procent av runt 14 000 tillfrågade förtroendevalda har utsatts för hot, trakasserier eller våld.

Inför valåret 2018 uppgav en tredjedel av de politiker som deltog – och som utsatts – att hoten, trakasserierna och våldet gjort att deras politiska arbete påverkats. Att de hade självcensurerat sig själva.

– Statistiken är nedslående. Men det görs ständiga insatser hos oss och andra för att trygga politikernas vardag. Säkerhetspolisen ansvarar alltid, valår eller inte, för hotbilsbedömningar och skyddsåtgärder för den cen-

trala statsledningen, där riksdag och regering ingår, säger Susanna Trehörning.

Vad är speciellt med ett valår?

– Aktiviteten är ju extra hög bland de förtroendevalda. Valkampanjer och debatter pågår över hela landet, våra skyddspersoner reser från norr till söder, de är extra exponerade på valaffischer och i medier. Arbetsdagarna blir långa för dem och för oss. Våra och Polismyndighetens insatser ökar i proportion till att politikernas aktiviteter ökar.

Hur samverkar ni med Polismyndigheten?

– Säkerhetspolisens och Polismyndighetens gemensamma mål är att valet ska genomföras på ett tryggt sätt och i detta samverkar vi bland annat för att få en gemensamma lägesbild.

Vad innebär det?

– Att få en gemensam lägesbild handlar om att inhämta information som kan ha betydelse och få svar på frågor som om det finns personer med avsikt att avbryta eller störa på platsen, om politikern uttalat sig i en fråga som är extra känslig, eller om det finns enskilda aktörer som hyser agg eller har en onormal fixering till politikern.

Vilka andra samverkar ni med?

– Vi har en nära samverkan med partier-

nas kanslier. Dels för att vara en injektion i deras säkerhetsarbete, dels för att få annan information som behövs. Till exempel var olika evenemang ska äga rum, vilka politiska frågor som ska lyftas och vilka som ska delta. All information som är av vikt för att anpassa skyddet och reducera hoten hämtas in. I det arbetet är också riksdagens och Regeringskansliets säkerhetsorganisationer viktiga partners, säger Susanna Trehörning.

Handbok med råd

Som ett led i arbetet med att säkra den fria debatten och ytterst demokratin, gav nyligen Säkerhetspolisen ut handboken Personlig säkerhet. Boken ger handfasta råd till politiskt aktiva, oavsett var man verkar. Råden gäller till stor del också för andra som är utsatta.

Boken är framtagen i nära samverkan med Polismyndigheten och den tydliggör också att Säkerhetspolisen ansvarar för den centrala statsledningen medan Polismyndigheten ansvarar för hotbilda-bedomningar och skyddsåtgärder för fritids-, kommunal- och landstingspolitiker.

Handboken finns på sakerhetspolisen.se

Fem handfasta tips

- Vid kampanjer: Avbryt och lämna platsen om något känns hotfullt, till exempel vid dörrknackning. Gå inte ensam, ha andra kollegor eller partikamrater i närheten.
- Vid stalkning: Svara inte på kommunikations-försök, varje kontakt innebär en positiv förstärkning.
- På resan: Undvik att sprida information till andra än de närmaste om var, när och hur du ska resa.
- I sociala medier: Ha en gemensam policy, berätta om saker du har gjort, inte vad du ska göra.
- Polisanmäl alltid om du misstänker brott.

Utbredda utmaningar

– så ser Säkerhetspolisen på de kommande åren

Större aktivitet i extremistmiljöer i valrörelsen 2018.
Ökad förmåga till teknisk inhämtning hos främmande makt.
Och sannolikt en nådd kulmen för ensamagerande aktörer.
Det är tre av de bedömningar som görs för de kommande åren.

Analysen gör gällande att det mest troliga attentatshotet i Sverige under 2018 fortfarande kommer från ensamagerande aktörer med en våldsbejakande islamistisk ideologi.

Motivbilden för ensamagerande aktörer med våldsbejakande islamistisk ideologi är ofta komplex och involverar både personliga sårbarheter och drivkrafter och ideologi, det sistnämnda ibland mest som en slags fernissa. Attentaten är ofta småskaliga med enkla medel, måltavlan ofta civil. Sverige bedöms vara ett legitimt men inte prioriterat mål för internationella terroristorganisationer. En ensamagerande aktör kan också ha en annan motivbild eller ideologi, som höger-extrem eller främlingsfientligt orienterad.

Nya och gamla hot

Den tekniska utvecklingen och den digitalisering av det svenska samhället som har följt med den, innebär nya former av sårbarheter kopplade till informationssäkerhet. En ökad medvetenhet om denna problematik har bidragit till att svenska myndigheter har påbörjat åtgärder för att minska de här sårbarheterna. Men det kommer att ta tid att vända utvecklingen och i många fall hinner hotaktörerna utveckla sin förmåga att hämta in skyddsvärd information i snabbare tempo än skyddsåtgärderna sätts in. En allt större del av spionaget bedrivs med hjälp av teknisk inhämtning, som signalspaning och dataintrång, även om traditionella inhämtnings-

Ökad förmåga hos främmande makt till inhämtning. Signalspaning och dataintrång är två exempel.

Nådd kulmen för ensamagerande aktörer? Sannolikt så, enligt Säkerhetspolisens analys.

metoder via underrättelseofficerare, insiders och andra individer fortfarande utgör konkreta inhämtningsmetoder.

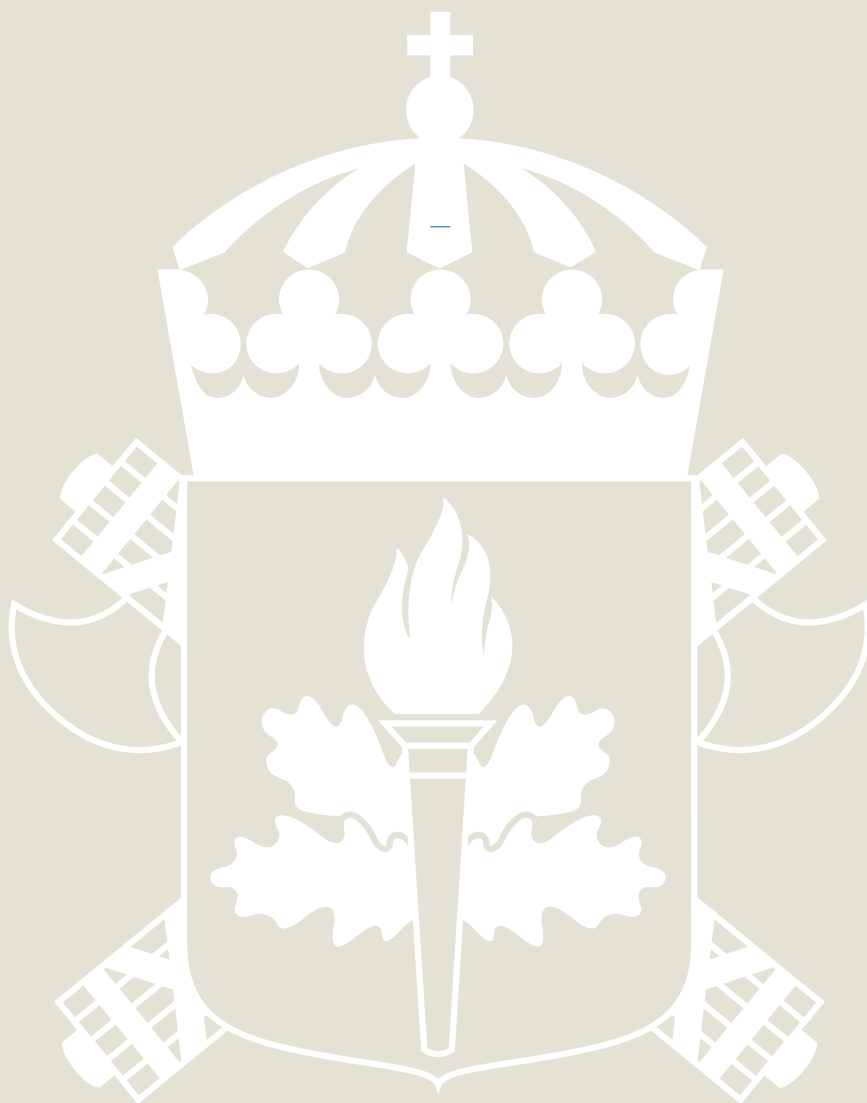
Viljan att påverka

Ofta vill främmande makt både hämta in skyddsvärd information och kartlägga exempelvis intressanta personer eller olika militära eller civila sårbarheter i det svenska samhället. Främmande makt har också för avsikt att kartlägga militära eller civila mål för att kunna planlägga möjligheterna att genomföra ett sabotage eller i ett förändrat säkerhetspolitiskt läge till och med kunna lamslå viktiga samhällsfunktioner. Ibland är syftet med en kartläggning att spara informationen och kunna använda den i exempelvis ett påverkanssyfte.

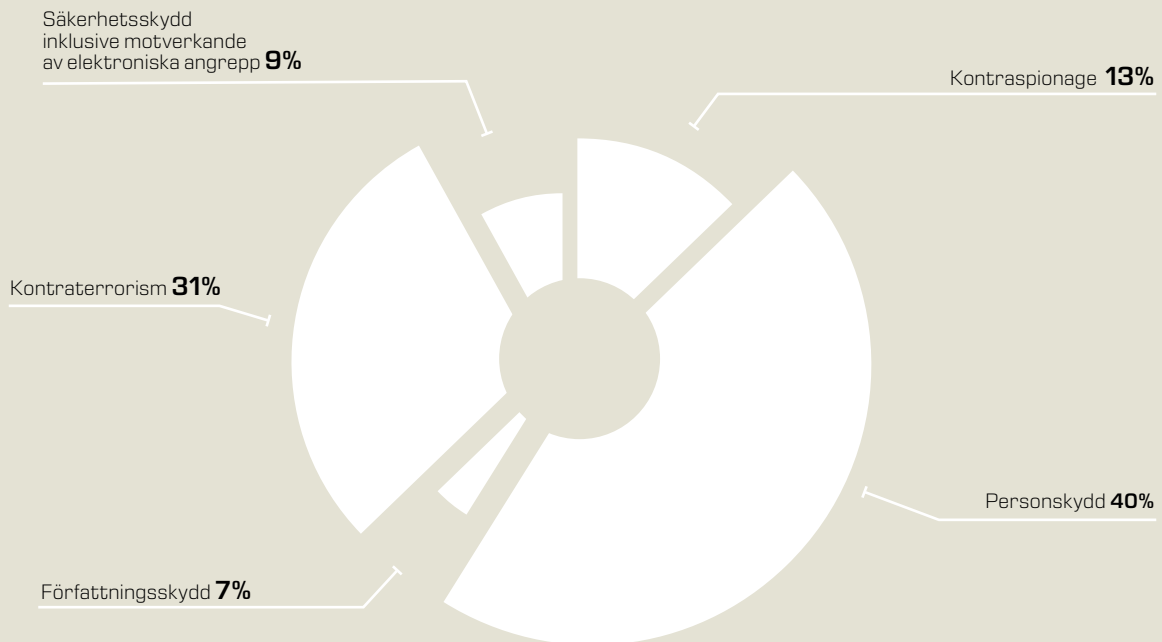
Valet viktigt

Några områden där sådan vilja att påverka kan förekomma är inom svensk totalförsvarsplanering och svensk utrikes- och säkerhetspolitik, inklusive frågor kring militära samarbeten. De frågorna kan aktualiseras inför valet den 9 september 2018, då en medvetenhet om både cyberangrepp och desinformationskampanjer måste finnas hos allmänheten, liksom hos beslutsfattare och media.

Sedan valet för fyra år sedan har det politiska landskapet fragmenterats och polariserats, med kännetecknen som snabbhet och hätskhet. Det hårdare debattklimatet kommer sannolikt prägla valet, liksom ökade motsättningar mellan de politiska extremistmiljöerna. Den utvecklingen, liksom andra angivna bedömda utvecklingar, följer Säkerhetspolisen noga.

Säkerhetspolisens verksamhetsområden

Kostnader fördelade per verksamhetsområde 2017 i procent

Kontraspionage

innebär att förebygga och avslöja spioneri och annan olovlig underrättelseverksamhet som kan rikta sig mot Sverige och svenska intressen utomlands samt mot utländska intressen i landet och mot flyktingar.

Säkerhetsskydd

innebär att höja säkerhetsnivån i samhället genom analyser, registerkontroller, tillsyn och rekommendationer till myndigheter vars verksamhet har bäring på Sveriges säkerhet.

Personskydd

innebär bevaknings- och säkerhetsarbete för den centrala statsledningen, främmande statsbeskickningsmedlemmar samt vid statsbesök och liknande händelser.

Författningsskydd

innebär att motverka trakasserier, hot, våld, tvång eller korruption som syftar till att påverka det demokratiska statsskickets funktioner.

Kontraterrorism

innebär att förebygga och avslöja terrorism som riktar sig mot Sverige, svenska intressen i utlandet, utländska intressen i Sverige, terroristhandlingar i andra länder, förekomsten av internationella terroristnätverks förgreningar i Sverige samt stöd och finansiering av terroristverksamhet.

Säkerhetspolisen arbetar även med dessa områden

Ickespridning

innebär att förhindra spridning och anskaffning av produkter som kan användas i tillverkning av andra staters massförstörelsevapen.

Utlänningsärenden

innebär att Säkerhetspolisen är remissinstans till Migrationsverket och överklagandeinstanserna när det handlar om ansökningar enligt utlänningslagstiftningen.

Hindra utländsk underrättelseverksamhet

Utländska underrättelsetjänster bedriver politisk, ekonomisk, militär och teknisk-vetenskaplig underrättelseverksamhet samt flyktingspionage i Sverige. Kontraspionage omfattar inhämtning av underrättelser om, och bedömning av, det utländska spionaget för att kunna kontra den säkerhetshotande underrättelseverksamheten.

Vad är spionage?

Många länder bedriver underrättelseverksamhet (spionage). Spionage handlar om maktkamp mellan stater och syftet är att ge den egna stats- och militärledningen ett kunskapsövertag så att man kan vinna politiska, ekonomiska, militära eller andra fördelar och vid behov påverka andra stater. Många länder bedriver underrättelseverksamhet i och mot Sverige eller svenska mål utomlands. Detta görs för att få tillgång till information och teknologi. Andra stater försöker också påverka Sveriges politiska beslutsfattande exempelvis genom att försöka vinna upphandlingar hos bland annat svenska myndigheter.

Hur skadar spionaget Sverige?

Utländsk underrättelseverksamhet riskerar att skada Sveriges nationella säkerhet. Sveriges handels-, försvars- och säkerhetspolitik och andra politikområden karaktäriseras av en hög grad av ömsesidigt beroende av andra länder. För att Sverige ska kunna upprätthålla sin politiska, ekonomiska och militära handlingsfrihet krävs därför insyn och inflytande i olika mellanstatliga sammanhang.

Utländsk underrättelseverksamhet riskerar att begränsa vår handlingsfrihet, något som i händelse av kris eller krig kan vara ödesdigert.

Vad är kontraspionage?

Kontraspionagens syfte är att förebygga, förhindra och upptäcka samt utreda och beivra brott mot Sveriges säkerhet. Kontraspionage omfattar inhämtning av underrättelser om och bedömning av det utländska spionaget. Detta arbete skapar underlag för olika typer av åtgärder för att motverka den säkerhetshotande underrättelseverksamheten.

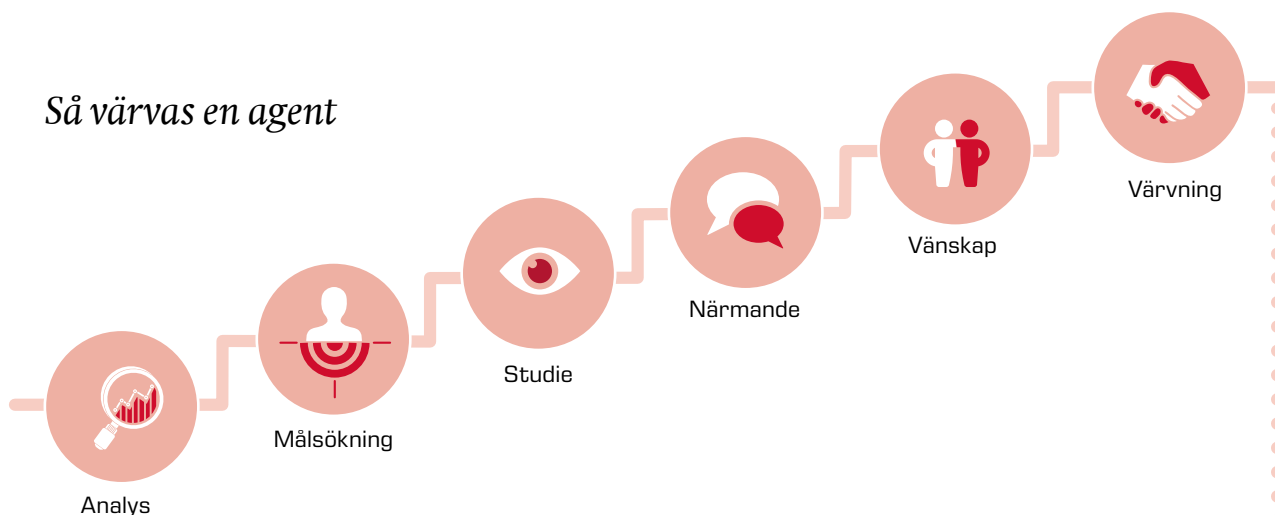
Hur går kontraspionaget till?

Ett sätt är att systematiskt följa upp det kända underrättelsehotet, alltså de länder som Säkerhetspolisen av erfarenhet vet spionerar i eller mot Sverige. Det andra sättet är att leta efter det okända hotet. Säkerhetspolisen identifierar då de skyddsvärda verksamheter i samhället som skulle kunna vara föremål för intresse från andra länders underrättelsetjänster. Genom att varsko personer som arbetar i dessa verksamheter om underrättelsehotet minskas sårbarheten, vilket medför ett ökat skydd för den berörda verksamheten.

”Spioneri mot Sverige är brott som riktar sig mot alla medborgare i Sverige, eftersom det rör vår gemensamma säkerhet. Därför är dessa brott en angelägenhet för oss alla.”

Daniel Stenling, Säkerhetspolisen

Så värvas en agent

En person som värvas till att arbeta för ett annat land kallas agent. Agentens uppdrag är att samla information om svenska förhållanden och delge den till sin uppdragsgivare.

Högsta prioritet för en utsänd underrättelseofficer är att värva agenter som kan leverera information. Möjliga agenter bearbetas systematiskt i en process som man kan dela upp i sex steg.

Analys

Värvningsprocessen börjar med en analys av vilken information som den utländska underrättelsetjänsten behöver.

Målsökning

Analysen utgör grunden för målsökningsfasen, då en underrättelseofficer får i uppdrag att hitta en person som kan dela med sig av den efterfrågade informationen.

Studie

Personen som underrättelseofficeren bedömer har tillgång till rätt information kartläggs sedan i en studiefas. Uppgifter om personliga egenskaper, svagheter, ekonomi och familjesituation ligger till grund för en bedömning av möjligheterna att få personen att arbeta för ett annat land.

Närmande

Om underrättelseofficeren anser att den utvalda personen är lämplig söker han eller hon kontakt i en närmandefas. Närmandet sker på ett sätt som ska uppfattas som spontant och slumpmässigt, men i själva verket sker kontakten mycket välplanerat utifrån de uppgifter som framkommit i studiefasen.

Vänskap

Om det första mötet blir lyckat inleder underrättelseofficeren en relation med den tilltänkta agenten i en vänskapsfas. Den utvalda personen utsätts för en charmoffensiv och får också oskyldiga uppdrag för att testa relationen, exempelvis genom att han eller hon blir ombedd att lämna över dokument som inte är hemliga. Personen vänjs också vid att ta emot gåvor av olika slag. Vaksamheten och omdömet bryts ner hos den utvalda personen, ibland under flera års tid.

Värkning

Slutligen ställer underrättelseofficeren den tilltänkta agenten inför frågan att lämna ut hemlig eller känslig information. Värkningsfasen är det svåraste ögonblicket i processen, men om underrättelseofficeren lyckas har personen blivit agent för ett annat lands underrättelsetjänst.

Är du utsatt för ett värvningsförsök?

Varje år utsätts personer i Sverige för värvningsförsök.

- Säkerhetspolisen rekommenderar att du antecknar vem som har kontaktat dig och vilken anledning till kontakten som personen uppgav.
- Notera också när och hur den första kontakten togs.
- Kontakta sedan Säkerhetspolisen, även om du är osäker på om du har utsatts.

Så fungerar kontraspionage

En allt större del av det utländska spionaget bedrivs med hjälp av teknisk inhämtning.

För att motverka spionage bedriver Säkerhetspolisen kontraspionage som omfattar inhämtning av underrättelser om och bedömning av det utländska spionaget. Inhämtningen kan ske genom åklagarledda förundersökningar med hjälp av hemliga tvångsmedel, till exempel telefonavlyssning.

Säkerhetspolisen kan också bedriva underrättelseinhämtning på egen hand genom bland annat fysisk spaning eller samtal med uppgiftslämnare. Detta underrättelsearbete skapar underlag för olika typer av åtgärder för att kontra den säkerhetshotande underrättelseverksamheten.

Spionagets metoder

För att inhämta information använder andra stater olika metoder. Grunden för underrättelseverksamheten är att den ska hållas dold för värdlandets säkerhetstjänst, till exempel Säkerhetspolisen. Därför krävs olika typer av konspirativa metoder och tekniker, till exempel att inte bestämma tid och plats för möte

mellan en underrättelseofficer och agent över telefon utan ha förutbestämda mötestider och mötesplatser och genomföra antiövertvakning före mötet för att avslöja eventuella spanare från säkerhetstjänsten. Det kan också handla om att använda viss typ av utrustning som särskild programvara för krypterad datakommunikation eller kortvågsradio. Ett annat sätt att hålla spionaget dolt är att använda sig av elektroniska angrepp (it-intrång). Ofta kan en agent eller insider bidra till att göra det elektroniska spionaget möjligt.

Konspirativt beteende är en inneboende del av spioneriet och visar tydligt att det finns ett uppsåt. Konspirationen har till syfte att ge omgivningen en falsk bild av vad som verkligen pågår. När Säkerhetspolisen observerar konspiration från en utländsk stat vet vi alltså att vi har med spionage att göra. Bedrivande av underrättelseverksamhet med konspirativa metoder och medel är kriminaliserat i Sverige sedan 2014.

Motverkan genom lagföring

Ett sätt att motverka spionage är att utreda och lagföra det. Under rubriken Brott mot Sveriges säkerhet i brottsbalkens 19:de kapitel finns flera olika typer av brott, varav spioneri är ett.

- Den som med avsikt att gå främmande makt tillhanda obehörigen anskaffar, lämnar, befordrar eller röjer uppgifter, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra skada för Sveriges säkerhet döms för spioneri. (BrB 19:5)
De inhämtade uppgifterna behöver inte vara hemliga eller ens riktiga.
- Den som med avsikt att gå främmande makt tillhanda hemligen eller med användande av svikliga medel antingen bedriver verksamhet för anskaffande av uppgifter vars uppenbarande för främmande makt kan medföra skada för Sveriges säkerhet eller medverkar till sådan verksamhet döms för olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. (BrB 19:10)
- Den som utan avsikt att gå främmande makt tillhanda obehörigen anskaffar, lämnar, befordrar eller röjer uppgifter av hemlig natur döms för obehörig befattning med hemlig uppgift. (BrB 19:7)
- Den som av grov oaktsamhet antingen befordrar, lämnar eller röjer en hemlig uppgift, eller hanterar den så att fara uppkommer för att någon obehörig kan ta del av den döms för vårdslöshet med hemlig uppgift. (BrB 19:9)

Ett konkret exempel på motverkan är att gripa och åtala en person som arbetar för en utländsk makt.

Persona non grata

– en av flera åtgärder

Det är inte alltid Säkerhetspolisen kan gripa någon eller att åklagaren sedan kan åtala denne. I de fallen kan Säkerhetspolisen i stället bidra till att minska hotet eller sårbarheten genom underrättelser till en extern part som har möjlighet att genomföra åtgärder.

Så är exempelvis fallet med en utländsk underrättelseofficer som arbetar under diplomatisk täckmantel och därför har straffrättslig immunitet. Då kan Säkerhetspolisen vända sig till regeringen och underrättelseofficern kan förklaras för persona non grata (PNG), det vill säga icke önskvärd i landet. Ett annat exempel när det inte finns någon att gripa, är vid elektroniska angrepp där ägaren av den angripna datorn eller nätverket måste vidta skyddsåtgärder för att avbryta spionaget.

Genom Säkerhetspolisens föreläsningsverksamhet blir hundratals personer i skyddsvärda verksamheter varje år medvetna om underrättelsehotet. De blir därmed mindre mottagliga för värvningsförsök och kan agera med större försiktighet då de använder datorer och mobiltelefoner. Säkerhetspolisens underrättelser resulterar i att skyddet för den skyddsvärda verksamheten stärks.

Teknisk inhämtning

En allt större del av det utländska spionaget bedrivs med hjälp av teknisk inhämtning. Det beror dels på att den tekniska utvecklingen gör att ett alltmer sofistikerat tekniskt spionage är möjligt, dels på att sårbarheterna i vårt samhälle ständigt ökar. Säkerhetspolisen motverkar därför spionage som sker genom såväl inhämtning med hjälp av agenter som it-intrång, signalspaning och andra tekniska metoder. Motverkan genom delgivning av underrättelser sker därför också i samverkan med Säkerhetspolisens säkerhetsskyddsverksamhet.

Agent

Den som värvats av ett annat lands underrättelsetjänst kallas agent. En agent riskerar att dömas enligt brottsbalkens 19 kapitel.

Flyktingspionage

Underrättelseverksamhet som riktas mot oppositionella, regimkritiker och andra i exil kallas flyktingspionage.

Antiövervakning

Åtgärder för att kontrollera om man har spanare efter sig.

Främmande makts metoder

Öppna källor: Alla källor som inte är hemliga, så som stora mängder myndighetsinformation, personuppgifter på internet, tidningar och böcker.

Signalspaning: Inhämtning av olika typer av signaler, till exempel mobiltelefonsamtal.

It-intrång: Intrång i datorer i skyddsvärda verksamheter i syfte att stjäla information eller att förbereda sabotage.

Flyg- och satellitspaning: Inhämtning av underrättelser om anläggningar och verksamheter som kan observeras från luften eller rymden.

Läs mer på sakerhetspolisen.se

Så skyddas det skyddsvärda

Säkerhetsskyddet vid Säkerhetspolisen arbetar för att höja säkerhetsnivån i samhället genom olika insatser. Detta görs exempelvis via analys och rekommendationer till svenska myndigheter om hur de kan anpassa sitt skydd.

Samarbeten

Det är inte bara Säkerhetspolisen som har ett ansvar att kontrollera säkerhetsskyddet. Ansvaret är fördelat mellan Försvarmakten, Svenska kraftnät, Post- och telestyrelsen, Transportstyrelsen och länsstyrelserna. Säkerhetspolisen samarbetar i vissa fall med dessa myndigheter för att utföra kontroller.

Vad ska skyddas?

Om vissa verksamheter i Sverige utsätts för ett angrepp, kan det orsaka allvarliga konsekvenser för landets säkerhet. Det kan handla om verksamheter som berör vår energiförsörjning, vår telekommunikation eller transportsektor. Dessa verksamheter, däribland myndigheter, kan i sitt uppdrag behöva hantera hemliga uppgifter. Om dessa uppgifter röjs, förstörs eller ändras kan det inverka på Sveriges säkerhet. Vissa verksamheter kan dessutom behöva ett särskilt skydd mot terrorism. Om de angrips blir konsekvenserna för Sverige mycket allvarliga.

Hur förhindras brotten?

De verksamheter som beskrivs ovan behöver ett särskilt skydd, ett så kallat säkerhetsskydd. De måste ha ett adekvat skydd för att förebygga att hemliga uppgifter röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet). Vidare måste de också se till att obehöriga inte har tillträde till platser där det finns tillgång till hemliga uppgifter eller där verksamhet som har betydelse för Sveriges säkerhet bedrivs (tillträdesbegränsning). De måste dessutom se till att personer som inte är pålitliga ur säkerhetssynpunkt hindras att delta i verksamhet som har betydelse för Sveriges säkerhet (säkerhetsprövning).

Hur vet man vilka delar som ska skyddas?

Det är viktigt att identifiera de skyddsvärda delarna, det vill säga de delar av verksamheten där konsekvenserna av ett angrepp får betydelse för Sveriges säkerhet eller som behöver skyddas mot terrorism. Detta görs i en säkerhetsanalys.

Vilka åtgärder kan göras?

Det är utifrån det som verksamheten bedömt som skyddsvärt som säkerhetsskyddsåtgärderna ska vidtas. Det är viktigt att skyddsåtgärderna samverkar och att man inte enbart vidtar åtgärder inom ett område, till exempel tillträdesbegränsning. Att ha ett välanpassat områdesskydd eller skalskydd räcker inte som skyddsåtgärd om det samtidigt finns en insider som röjer uppgifter, eller om det elektroniskt går att komma åt det som är skyddsvärt.

Vem ansvarar för vad?

Ytterst är det verksamhetens ansvar att se till att det finns tillräckliga säkerhetsskyddsåtgärder på plats.

108 701

Så många registerkontroller gjorde Säkerhetspolisen 2017. Det är en ökning med 13 procent jämfört med 2016.

Läs mer om säkerhetsskydd på sidorna 19–23

Tillsyn

Rådgivning

Registerkontroller

Personliga samtal

Säkerhetspolisens ansvar enligt säkerhetsskyddslagstiftningen

Så går tillsynen till

Säkerhetspolisen inriktar själv sin tillsynsverksamhet och prioriterar då samhällets mest skyddsvärda verksamheter. Det innebär att kontrollerna främst inriktas på de verksamheter där konsekvenserna av ett angrepp skulle bli så allvarliga att Sverige som nation drabbas.

När Säkerhetspolisen beslutat att kontrollera säkerhetsskyddet vid en myndighet, kontaktas myndigheten som sedan får en viss tid att förbereda sig innan granskningen sker. Vid en tillsyn kontrollerar Säkerhetspolisen att organisationen följer de lagar och regler om säkerhetsskydd som gäller samt att säkerhetsskyddet är tillräckligt för den verksamhet som bedrivs.

En typisk tillsyn omfattar granskning av organisationens säkerhetsanalys och övrig relevant dokumentation. Därefter görs en tillsyn på plats och verksamhets- och säkerhetsansvariga på myndigheten intervjuas.

I vissa fall genomförs en teknisk granskning av säkerheten i organisationens it-system. Då testas bland annat systemens förmåga att motstå elektroniska angrepp.

Efter tillsynen ger Säkerhetspolisen förslag på åtgärder som kan förbättra säkerhetsskyddet hos myndigheten.

Säkerhetsprövning

Förutom rådgivning och tillsyn har Säkerhetspolisen även ett ansvar enligt säkerhetsskyddslagstiftningen att genomföra registerkontroller efter ansökan från myndigheter.

Registerkontrollen är en del av den säkerhetsprövning som myndigheten måste genomföra och fungerar som underlag när myndigheten sedan fattar beslut om anställningar.

Beslut om utlämnande av uppgifter i samband med registerkontroller beslutas av Registerkontrolldelegationen. Säkerhetsprövningens syfte är att bedöma om en person är lämplig, lojal och pålitlig ur säkerhetssynpunkt. En del av säkerhetsprövningen är att Säkerhetspolisen kontrollerar personen mot belastnings-, misstanke- och polisens allmänna spaningsregister och uppgifter som behandlas med stöd av polisdatalagen.

Det är alltid anställande myndighet som beslutar om anställning.

Personliga samtal

Säkerhetspolisen ansvarar enligt säkerhetsskyddslagstiftningen för att hålla personliga samtal med personer som i sin tjänst i stor omfattning ska arbeta med information som kan ha synnerlig betydelse för Sveriges säkerhet.

Syftet är att blivande personal eller uppdragstagare blir medvetna om att de kan bli ett mål för till exempel en spion.

Läs mer på

Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens webb sakint.se

Så fungerar utkontraktering

Tillträdesbegränsning

är en av de skyddsåtgärder som används för ett fungerande säkerhetsskydd.

Svenska myndigheter har krav på sig att vara effektiva och sparsamma. Därför är det vanligt att myndigheter överlåter till en leverantör att utföra delar av myndighetens verksamhet. Leverantören kan i sin tur anlita flertalet underleverantörer. Några exempel på verksamhet som kan läggas ut till leverantör är drift och underhåll av it-system, bevakning eller lokalvård.

Om myndigheten i sin säkerhetsanalys har bedömt att det kan få allvarliga konsekvenser för Sverige om verksamheten angrips, ska myndigheten ställa krav på att huvudleverantören och samtliga underleverantörer ska vidta åtgärder för att skydda verksamheten.

Säkerhetsskyddsavtal

Myndighetens krav på leverantörerna ställs i ett säkerhetsskyddsavtal och det ska tecknas både med huvudleverantör och eventuella underleverantörer. Myndigheten ska även kontrollera och följa upp att leverantörerna faktiskt vidtagit de åtgärder som myndigheten ställt krav på.

Säkerhetspolisens erfarenhet är dock att myndigheter kan missa att ställa dessa krav på leverantörerna, vilket kan innebära att särskilt skyddsvärd information eller verksamhet står oskyddad. Det kan också vara så att myndigheten har tecknat ett säkerhetsskyddsavtal men att de ställda kraven i avtalet är så allmänt hållna att de är svåra att följa upp.

Utkontraktering potentiell risk

Utkontraktering av it innebär ofta att leverantören placerar olika kunders system och information i samma fysiska datorsystem. Detta medför en ökad risk eftersom en störning i en kunds system kan orsaka störningar eller avbrott i flera andra kunders system. Hamnar en stor mängd hemlig information hos en enskild leverantör riskerar denne

dessutom att bli ett attraktivt mål för bland annat andra länders underrättelseinhämtning. Den mängd information som samlas hos en leverantör kan medföra att leverantörens verksamhet sammantaget är av stor betydelse för Sveriges säkerhet.

Offshoring

Säkerhetspolisen kontaktas numera av fler myndigheter än tidigare med anledning av att de lägger ut särskilt skyddsvärda delar av sin verksamhet till leverantörer i andra länder, så kallad offshoring. Myndigheterna har i dessa fall samma ansvar att ställa krav på säkerhetsskyddsåtgärder som om leverantören vore baserad i Sverige. Myndigheten måste först bedöma om verksamheten som ska läggas ut är särskilt skyddsvärd, vilket en väl genomförd och uppdaterad säkerhetsanalys ska kunna ge svar på. Är verksamheten särskilt skyddsvärd så ska ett säkerhetsskyddsavtal tecknas med krav på säkerhetsskyddsåtgärder. Uppföljning och kontroll ska genomföras.

Vid utkontraktering av verksamhet till en leverantör i ett annat land ska det i regel alltid finnas ett bilateralt säkerhetsskyddsavtal mellan Sverige och det land där leverantören har sitt säte.

Funktionen som Nationell Säkerhetsmyndighet (NSA) inom ramen för Sveriges internationella informationssäkerhetssamarbete är placerad vid Utrikesdepartementet. Hit kan myndigheter vända sig för att få mer information om bilaterala säkerhetsskyddsavtal mellan Sverige och en annan nation. Det är alltid den upphandlande myndigheten som har det yttersta ansvaret för att säkerhetsskyddet är väl anpassat hos de leverantörer som hanterar de delar av verksamheten som bedömts som särskilt skyddsvärd. Ansvaret går inte att avtala bort.

STOPP
SKYDDSOBJEKT
FÖRBUD

- mot tillträde utan tillstånd
- att fotografera, avbilda, beskriva
eller mätta skyddsobjektet
utan särskilt tillstånd

Enligt skyddslagen (2010:305)

FÖRSVARSMAKTEN

Personskydd

Centrala statsledningen ska skyddas

Statschefen, statsråd, riksdagsledamöter och andra som ingår i den centrala statsledningen ska kunna utföra sina uppdrag under säkra och trygga former. Därför finns Sakerhetspolisens personskyddsverksamhet.

400

Den centrala statsledningen består av drygt 400 funktioner.

Vad ska skyddas?

Sakerhetspolisen ansvarar för den centrala statsledningens säkerhet. Den centrala statsledningen består av följande funktioner: statschefen, tronföljaren, talmannen, riksdagsledamöterna, statsministern, statsråden, statssekreterarna och kabinetssekreteraren.

Sakerhetspolisen ansvarar för säkerheten vid inkommande statsbesök, det vill säga officiella besök av utländska statschefer. Vi ansvarar även för säkerheten vid besök av en person som har en ställning jämförbar med en statschefs, samt eventuella medlemmar i dennes familj. Vårt ansvar gäller också vid besök av en utländsk talman, regeringschef eller utrikesminister.

Det kan också vara besök av en partiledare, en företrädare för en utländsk stat eller en företrädare för en internationell organisation eller en annan jämförbar person, där besöket kräver särskilda bevaknings- eller säkerhetsåtgärder. I enskilda fall kan Sakerhetspolisen även fatta beslut om personskydd för andra funktioner.

Hur utformas skyddet?

Beslut om vilka säkerhetshöjande åtgärder som ska göras fattas bland annat utifrån en hot- och sårbarhetsbedömning och en bedömning av vilket skyddsvärde en funktion har.

Vidare gör Sakerhetspolisen bedömningar för att se om det finns någon hotbild mot aktuella evenemang. Vi gör även bedömningar i förhållande till platsen för evenemanget. Dessa bedömningar utgör grunden för det skydd som sedan utformas vid varje tillfälle.

Vilka samarbetar personskyddet med?

Personskyddsarbete handlar till stor del om förberedelser och säkerhetshöjande åtgärder för att våra skyddspersoner ska kunna genomföra sina planerade aktiviteter på bästa sätt.

För att skyddet ska bli så bra som möjligt samverkar Sakerhetspolisen bland annat med Hovet, riksdagen, Regeringskansliet, Polismyndigheten, utländska ambassader i Sverige och med säkerhetstjänster i andra länder.

Hur ser den aktuella hotbilden ut?

Politiker exponeras i dag i allt högre utsträckning, både i olika nyhetskanaler och på sociala medier. Detta kan driva på hotet och påverka individer och grupper som har avsikt och förmåga att agera med våld mot en skyddsperson.

Särskilda händelser i samhället och i omvärlden har också en hotdrivande effekt då politiker ofta ställs till svars för det som sker, sin förda politik eller sitt agerande. I takt med att den politiska debatten sker på allt fler arenor tenderar också retoriken i kommunikationen mot politiker att hårdna, ibland så till den grad att brott kan miss-tänkas.

Vi följer denna utveckling och arbetar ständigt med att bedöma och agera mot de hot som riktas mot våra skyddspersoner.

130

Ungefär så många livvakter finns det vid Säkerhetspolisen.

Ett dimensionerat skydd

De skyddsåtgärder som genomförs ska förebygga, förhindra och försvåra ett angrepp. När skyddsåtgärder planeras är det nödvändigt att bedöma vad en angripare har för förmåga. Angriparens förmågor, till exempel att utöva hot eller använda fysiskt våld, kan förändras och utvecklas. Många gånger är inte dessa förändringar kända eller kan bedömas. Säkerhetspolisen tillämpar därför en dimensionerad hotbeskrivning för särskilt skyddsvärda funktioner. En dimensionerad hotbeskrivning ska beskriva en viss antagen förmåga som skyddet ska motstå och som ska kunna stå sig över tid.

Skyddsåtgärder

Säkerhetspolisens skyddsåtgärder utformas efter behov. Den minst omfattande skyddsåtgärden innebär information och rådgivning, till exempel att vi informerar Polismyndigheten om att en aktivitet ska genomföras på en viss plats. En av de mer omfattande åtgärderna är livvaktsskydd kombinerat med platsbevakning. Säkerhetshöjande åtgärder kan också vara säkra transporter samt tekniska skyddsåtgärder som installation av fysiskt skydd i bostäder eller skyddsundersökning.

Krav på livvakterna

En livvakt ska förebygga, förhindra och försvåra att skyddspersonen utsätts för våld eller kränkande handlingar. Sker det ändå ett angrepp, ska situationen kunna hanteras.

Uppdraget ställer höga krav på livvaktens mentala, fysiska och sociala förmåga. Säkerhetspolisens livvakter är utbildade poliser.

Anställningen är tidsbegränsad och livvakterna är då tjänstlediga från sin ordinarie tjänst vid Polismyndigheten.

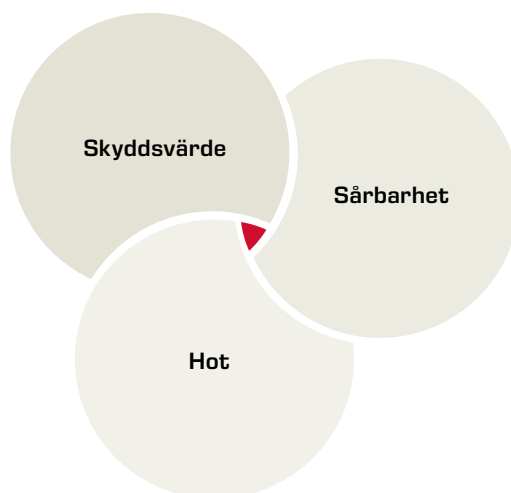
Hot- och sårbarhetsbedömning

Beslut om vilka säkerhetshöjande åtgärder som ska vidtas fattas utifrån en hot- och sårbarhetsbedömning och en bedömning av vilket skyddsvärde en funktion har.

Skyddsvärde: avser de konsekvenser som beskriver det allvarsamma för Sverige i att en skyddsvärd funktion påverkas på ett icke önskvärt sätt, till exempel om en skyddsperson hindras att utföra sitt jobb på ett säkert sätt.

Hot: avser i personskyddssammanhang en aktörs avsikt att utföra ett fysiskt angrepp på en skyddsperson samt den aktuella aktörens förmåga att realisera detta.

Sårbarhet: definieras som egenskaper hos eller aspekter kring en skyddsperson som kan utnyttjas av en hotaktör med avsikt och förmåga.

Så fungerar personskyddet

Personskyddsarbetet handlar till stor del om planering och genomförande av säkerhetshöjande åtgärder. Grunden i arbetet läggs i planeringen. Har man lyckats åstadkomma ett bra samarbete i denna fas ökar möjligheten att insatsen som genomförs blir framgångsrik. För att skyddet ska bli så bra som möjligt krävs ett omfattande samarbete mellan Säkerhetspolisen och säkerhetsansvariga hos samarbetspartners, bland annat Polismyndigheten.

200

Ungefär 200 besök från andra länder hanteras av personskyddet årligen.

Personskyddsarbetet kräver planering och ställer samtidigt krav på flexibilitet och beredskap för förändringar. Vissa händelser är kända under en lång tid i förväg och möjliggör en längre tid av planering.

Den årliga politikerveckan i Almedalen är ett sådant exempel. I andra fall genomförs inkommande statsbesök med kort varsel eller så får politikerna engagemang med kort framförhållning, vilket begränsar förberedelse tiden.

När en skyddsperson ska åka utomlands samarbetar Säkerhetspolisen med olika myndigheter och organisationer i värdlandet samt Hovet, riksdagen eller Regeringskansliet. Utländska statsbesök i Sverige föregås av förhandlingar som handläggs av Utrikesdepartementet.

Samverkan för heltäckande skydd

Det finns ett nära samarbete mellan Säkerhetspolisen och Polismyndigheten lokalt i Sverige. De åtgärder som vidtas för att höja säkerheten kan vara sådana som Säkerhetspolisen ansvarar för och sådana Polismyndigheten ansvarar för. Säkerhetspolisen är den myndighet som har kontakt med skyddspersonen eller dennes företrädare.

Vi delar löpande information och bedömningar med Polismyndigheten vilket sedan utgör beslutsunderlag i samband med olika händelser och evenemang där skyddspersoner deltar. När en aktivitet ska genomföras på en viss plats informerar Säkerhetspolisen samverkande myndigheter.

Delat ansvar

Säkerhetspolisen beslutar om och ansvarar för övergripande utformning av när- och distansskydd och även genomförandet av närskyddet, exempelvis livvaktsskydd. Säkerhetspolisen ansvarar också för eventuella tekniska skyddsåtgärder.

Polismyndigheten ansvarar för att bedöma hot av lokal natur som kan påverka ett evenemang. Det kan handla om personer eller grupperingar på en viss ort som tidigare uttalat hot eller har för avsikt att störa eller på annat sätt agera mot ett möte. Polismyndigheten ansvarar också för ledningen av distansskyddet. Det omfattar exempelvis plats- och färdvägsbevakning, eskort och del av skyddsspaning. Polismyndigheten ansvarar också för att skydda förtroendevalda på kommun och landstingsnivå. Tillsammans skapar vi det skydd som krävs.

Säkerheten är stor då våra skyddspersoner rör sig i offentliga miljöer.

Motverka ideologiskt motiverade brott

– som begås för att ändra samhällsordningen

Det finns människor som vill ersätta vårt demokratiska statsskick med en annan typ av styre. De vill ha en samhällsordning där alla människor inte ska få ha samma rättigheter, tycka eller tro på ett annat sätt än deras eller ha möjlighet att leva på samma villkor oavsett bakgrund eller sexuell läggning – och de begår brott för att uppnå detta. Säkerhetspolisen arbetar med att förebygga och förhindra dessa brott.

Vad är ideologiskt motiverade brott? Och vilken typ av brottslighet ska motverkas?

Ideologiskt motiverade brott är brott som till exempel begås av politiska skäl eller utifrån en religiös övertygelse. Säkerhetspolisen arbetar med att förebygga och förhindra sådana brott som omfattas av lagstiftningen om terroristbrott eller som riktas mot våra grundläggande demokratiska funktioner i syfte att påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen. Det kan röra sig om att injaga fruktan i befolkningen, tvinga fram en åtgärd som annars inte skulle vidtas eller på annat sätt skada grundläggande samhällsstrukturer, men också om rekrytering, finansiering och utbildning i syfte att begå terroristattentat.

Om ett brott ska bedömas som terroristbrott eller inte, det vill säga om åtal ska väckas enligt lagstiftningen om terroristbrott, beslutas av åklagare.

Vilka begår brotten?

Merparten av de som anser att brottsliga metoder är nödvändiga för att förändra samhället – och göra det bättre för dem som inkluderas i den samhällsgemenskap som de konstruerar – ingår i någon av de tre extremistmiljöerna: den våldsbejakande islamistiska miljön, vit makt-miljön och den autonoma miljön. Det finns också personer som inte tillhör någon av extremistmiljöerna, men som har samma värdegrund som dessa och som ensamma eller tillsammans med någon säger sig vilja genomföra ett attentat eller begå något annat grovt våldsbrott utifrån denna värdegrund.

Det ideologiska motivet är ofta kopplat till en konflikt, en sakfråga eller situation som uppfattas som orättvis.

Hur förhindras brotten?

Säkerhetspolisen arbetar genom olika metoder för att förebygga och motverka den ideologiskt motiverade brottsligheten. En metod är att bedöma utvecklingen för att bland annat kunna förutspå mot vilka mål och på vilket sätt en person, grupp eller organisation kan tänkas agera. För att kunna göra det behöver vi hämta in så mycket relevant information som möjligt. Det sker genom öppen inhämtning, hemliga tvångsmedel och samverkan med nationella och internationella partners. Hemliga tvångsmedel omfattar avlyssning, övervakning av elektronisk kommunikation, kameraövervakning och postkontroll. Beslut om tvångsmedel fattas av domstol.

Ett annat sätt att förhindra brott är att vi delar med oss av den kunskap vi har till andra myndigheter och samhällsaktörer, så att de tidigt kan upptäcka och reagera på olika företeelser som indikerar en avsikt att begå brott. Det handlar till exempel om att delge Polismyndigheten information och bedömningar som komplement till deras egen kunskap så att de kan dimensionera skyddet kring en viss händelse på bästa sätt.

Vi bistår också vid husrannsakan, ingripanden och förundersökningar. Inom ramen för en förundersökning kan vi till

exempelvis hjälpa till med teknisk analys och analys av stora mängder data, men också som expertvittnen i rättegångar.

Vilka samarbetar Säkerhetspolisen med?

Eftersom vi behöver så mycket information som möjligt, både för att kunna bedöma utvecklingen av hotet och för att anpassa åtgärderna – våra egna och våra samverkanspartners – så att de får så stor effekt som möjligt samverkar vi brett med en rad olika nationella och internationella partners. Samverkan sker framförallt med Polismyndigheten som verkar där brotten begås och gärningspersonerna finns. Säkerhetspolisen har en nära samverkan med Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must), Försvarets radioanstalt (FRA) och en rad utländska underrättelse- och säkerhetstjänster. Vi har också ett nära samarbete med Migrationsverket för att identifiera eventuella säkerhetshot i migrationsströmmarna.

Inom ramen för Samverkansrådet mot terrorism, där Säkerhetspolisen är sammankallande, arbetar vi tillsammans med 13 andra myndigheter för att utveckla kontraterrorarbetet i linje med regeringens strategier på området. Ur ett långsiktigt perspektiv samverkar vi med olika intresseorganisationer och forskare.

Hur ser den aktuella hotbilden ut?

Säkerhetspolisens bedömning är att den våldsbejakande islamistiska miljön utgör det

största hotet. Det beror bland annat på den uttalade avsikten och förmågan aktörerna har att allvarligt skada staten Sverige, orsaka stora påfrestningar på samhället och injaga fruktan i befolkningen. Det beror också på antalet personer som attraheras och inspireras av det ideologiska budskapet och uppmaningen som till exempel sänds av organisationer som Islamiska staten (IS) och al-Qaida (AQ).

Även om samma avsikt finns hos vit makt-miljön och den autonoma miljön, inte minst på individnivå, är uppmaningarna i dessa miljöer i nuläget inte lika tydliga och sker inte heller i samma omfattning. För aktörer inom vit makt-miljön och den autonoma miljön är det delar av samhället som pekas ut som måltavlor, till exempel samhällsförträdare och institutioner som aktörerna anser upprätthåller orättvisa strukturer. Det kan jämföras med den våldsbejakande islamistiska miljön där aktörerna betraktar alla som inte tror och tycker som de som legitima mål.

Trots det utgör vit makt-miljön och den autonoma miljön ett relativt allvarligt hot mot demokratin och enskilda individer eftersom de vid sidan av opinionsbildande yttringar och aktiviteter regelbundet och systematiskt använder våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag eller sitt arbete och uttrycka sina åsikter.

Författningsskydd & kontraterrorism

Icke-våld

Fredliga demonstrationer
Protester
Namninsamlingar
Opinionsbildning

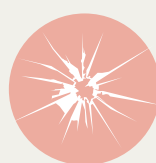
Civil olydnad

Blockader
Symboliska aktioner

Hot

Mejl
Webb
Brev
Telefon
Ansikte mot ansikte

Skadegörelse

Bostäder
Valstugor
Partilokaler

Våld

Misshandel
Mordbrand
Våldsamt upplopp
Attentat

Metoder: Från grundlagsskyddad yttrandefrihet till attentat

Aktörer inom de våldsbejakande extremistmiljöerna använder inte bara brottsliga metoder. Den ideologiska kampen handlar också om att rekrytera sympatisörer och väcka opinion genom sociala aktiviteter, studiecirkel, flygbladsutdelningar, informationskampanjer och fredliga demonstrationer. Några aktioner är av symbolisk karaktär och består av olika typer av brott som syftar till att väcka uppmärksamhet eller skapa debatt kring en viss fråga. Det kan till exempel röra sig om blockader, inträngningsförsök eller sabotage. Ibland görs även den rättsprocess som följer, till exempel rättegångarna, till en del av aktionen. Säkerhetspolisen fokuserar på de grövre brotten som begås för att direkt påverka demokratin. Till dessa hör bland annat attentat och andra våldsbrott, hot och trakasserier.

Ensamagerande gärningspersoner

Inom extremistmiljöerna finns personer som inte tydligt tillhör någon grupp eller organisation. Det finns också personer som inte tydligt ingår i extremistmiljöerna, men som på olika sätt sympatiserar med dessa eller har samma värderingar och känner sig manade att göra vad de kan för att förändra samhällsordningen eller hörsamma det budskap som tongivande aktörer inom extremistmiljöerna sänder. Det finns också personer som på egen hand begår attentat eller andra grova våldsbrott på uppdrag av en etablerad organisation, det vill säga där självständig-

heten är en strategi för att försvåra för rättsväsendet att upptäcka dessa aktörer. Ensamagerande gärningspersoner utgör alltså ingen homogen kategori. Det är inte heller ett tillvägagångssätt som kan tillskrivas en viss ideologi utan har historiskt sett använts av de tre extremistmiljöerna. Det finns också personer som på egen hand begår samma typ av brott mot liknande måltavlor och med i stort sett samma metoder utan att det finns någon ideologisk bevekelsegrund.

”Mängden hot som inkom till Säkerhetspolisen ökade under 2017. Det ställer nya krav på oss och våra samarbeten.”

Fredrik Hallström,
Säkerhetspolisen

Läs mer om författningsskydd och
kontraterrorism på sidorna 14–18 och 30–35

De som åkt – och de som återvänder

En relativt stor mängd människor har de senaste åren rest till konfliktområden för att ansluta sig till en organisation, tränas för strid eller ingå i ett stridande förband. Majoriteten av dessa har rest till Syrien där de anslutit sig till Islamiska staten (IS). Flera av dem som rest har återvänt – eller ämnar återvända – till Sverige eller andra delar av Europa. Eftersom de kan ha fått nya kunskaper och färdigheter, ökat acceptansen för våldsanvändning – och kanske även avsikten att begå attentat – är dessa av intresse för Säkerhetspolisen. Intresset för återvändare beror också på att de kan ha ökat sitt kontaktnät eller ha fått viss status bland andra våldsbejakande extremister, något som innebär att de kan begå andra typer av terroristbrott eller på olika sätt stödja terrorism. Några av dem som rest har också gjort sig skyldiga till brott. Det gäller till exempel de som rest efter den 1 april 2016 då den nya så kallade resandelagstiftningen trädde i kraft. Det finns också de som kan misstänkas ha gjort sig skyldiga till krigsbrott. Sådana brott hanteras av Polismyndigheten.

Men det är inte alla som återvänder med en avsikt att begå attentat eller andra terrorrelaterade brott. Några av de som återvänder är besvikna på IS och sin vistelse i krigsområdet, medan andra är traumatiserade av sina upplevelser – oavsett om de själva deltagit i strid eller inte. För Säkerhetspolisen handlar arbetet med återvändare om att bedöma varje fall individuellt och vidta de åtgärder som behövs. I många fall består det att i överlämna information till Polismyndigheten, så att den kan föras vidare till sociala myndigheter/kommunerna. De kan därefter vidta lämpliga åtgärder kopplade till återvändarna och deras familjer.

Otillåten påverkan

Otillåten påverkan är ett samlingsbegrepp för de brott som är allvarliga eller som begås systematiskt mot samhällsföreträdare, till exempel förtroendevalda och myndighetsföreträdare, för att påverka dem i deras arbete eller uppdrag. Det kan till exempel handla om att med våld eller hot om våld förmå en politiker att fatta – eller avstå från att fatta – ett visst beslut, få någon att avstå från att engagera sig politiskt eller ta ett visst ärende eller uppdrag. Otillåten påverkan utövas också av aktörer som inte är ideologiskt motiverade, till exempel aktörer inom den organiserade brottsligheten och olika typer av kriminella gäng. För dessa är otillåten påverkan ett sätt att öka förutsättningarna för att kunna fortsätta med sin kriminella verksamhet för att tjäna pengar eller uppnå en viss status, till exempel genom att få information om planerade kontroller eller ingripanden. Dessa aktörer – och de brott som dessa begår – hanteras av Polismyndigheten.

Hatbrott

Hatbrott är ett samlingsnamn för brott som begås utifrån brottsoffrets faktiska eller uppfattade etnicitet, trostillhörighet eller sexuella läggning. Hatbrott är ingen egen brottsrubricering: ett hatbrottsmotiv kan föreligga vid alla typer av brott, även om hets mot folkgrupp och olika diskriminering tydligast utgör ett hatbrott. Det är inte bara aktörer som Säkerhetspolisen följer som begår brott med hatbrottsmotiv.

Grov och organiserad brottslighet

Otillåten påverkan utövas även av aktörer inom grov organiserad brottslighet.

Det är ett sätt för dessa aktörer att öka förutsättningarna för att bedriva eller utöka den kriminella verksamheten. Detta för att fortsätta tjäna pengar eller uppnå status.

Genom otillåten påverkan kan kriminella till exempel få information om planerade kontroller eller ingripanden. Hoten eller trakasserier kan också få någon att fatta eller avstå från att fatta ett visst beslut.

De som utsätts är främst de som kan påverka den kriminella verksamheten, till exempel poliser.

Det är Polismyndigheten som arbetar mot dessa brott och aktörer.

Författningsskydd och kontraterrorism

– två verksamhetsgrenar på samma enhet

Säkerhetspolisens uppdrag är bland annat att motverka ideologiskt motiverade brott, det vill säga brott som begås för att ändra samhällsordningen – i Sverige eller globalt.

Den allvarligaste brottsformen är terrorattentat och vi arbetar för att förhindra att organisationer, grupper eller enskilda individer begår – eller skaffar sig förmåga att begå – så allvarliga eller systematiska brott att de kan omkullkasta vårt demokratiska styrelseskick. Det gäller oavsett vilken ideologisk bevekelsegrund, alltså vilken politisk inriktning eller religiös uppfattning, aktörerna

har. På Säkerhetspolisen talar vi om – och följer – huvudsakligen tre extremistmiljöer: den våldsbejakande islamistiska miljön, vit makt-miljön och den autonoma miljön.

Arbetet med att följa de tre extremistmiljöerna – som återfinns inom såväl verksamhetsområdena författningsskydd som kontraterrorism – bedrivs vid samma enhet. Grunden för arbetet är inhämtningen av

Så fungerar kontraterrorarbetet

Vår uppgift är att förhindra att terroristattentat begås i Sverige, men också att motverka brott och verksamhet som stödjer terrorism. Det kan till exempel röra sig om finansiering, logistiskt stöd, utbildning eller rekrytering. Målsättningen är att förhindra terrorrelaterad brottslighet i ett så tidigt skede som möjligt – oavsett vilken ideologisk bevekelsegrund aktören har.

Konflikten i Mellanöstern drivande

De aktörer som för närvarande bedöms utgöra det största hotet, dvs. den våldsbejakande islamistiska miljön, påverkas och motiveras av händelser i omvärlden, inte sällan långt från Sverige. Den pågående konflikten i Mellanöstern är för närvarande den mest hotdrivande faktor för aktörer inom den våldsbejakande islamistiska miljön. Att IS- och AQ-inspirerade grupper leder militära motgångar och trycks tillbaka i Mellanöstern kan exempelvis påverka vilka strategier och måltavlor som dessa använder sig av. En del av vårt arbete består därför av att – med hjälp av våra nationella samverkande parter – hämta in information om vad de stridande nu har för avsikter, det vill säga

vad de kan ta sig för och var det kan tänkas ske. För detta är också den internationella samverkan en förutsättning. Terrorism är en global företeelse och Sverige är i hög grad en del av Europa, där våldsbejakande extremister använder terrorism som ett sätt att förmå beslutsfattare att vidta – eller avstå från att vidta – en viss åtgärd som syftar till att exempelvis motverka IS och begränsa dess förmåga. I detta ryms också det övergripande syftet att injaga fruktan i befolkningen, eftersom människors rädsla kan sätta press på beslutsfattarna i vissa frågor och ställningstaganden. På så sätt blir våldsbejakande extremister en kraft som beslutsfattare och andra samhällsföreträdare måste beakta.

Återvändare – en riskgrupp

En relativt stor mängd människor har de senaste åren rest till konfliktområdet i Syrien/Irak för att ansluta sig till IS- eller AQ-inspirerade grupper, tränas för strid eller ingå i ett stridande förband. Eftersom tiden i konfliktområdet kan ha påverkat deras vilja att begå terroristattentat/terrorist-

Riksdagshuset. Beläget på Helgeandsholmen i Stockholm.

brott och ökat deras kunskaper om hur det kan genomföras utgör dessa en av flera riskgrupper som Säkerhetspolisen är intresserad av. Varje återvändare bedöms individuellt: finns det anledning att anta att brott har begåtts så inleds en förundersökning och vi håller förhör. Även om förundersökning inte inleds, bedömer vi på olika sätt återvändarnas avsikt och förmåga att begå terroristbrott eller grova våldsbrott. I de här frivilliga samtalen är vi också uppmärksamma på om personerna ger uttryck för att vilja lämna den våldsbejakande extremismen bakom sig, så kan vi vägleda och se till att personerna hanteras vidare av andra delar av samhället. I de fall där barn som riskerar att fara illa finns med i bilden, gör Säkerhetspolisen en orosanmälan (så kallad SoL 14) till socialtjänsten.

Ensamagerande gärningspersoner, enkla medel och mjuka måltavlor

Säkerhetspolisen tar emot en stor mängd information om personer som uppges vilja "göra något". Det beror bland annat på att terrorattentat i dagsläget kan begås mot en mängd olika mål och genomföras på

en mängd olika sätt: allt ifrån stora komplexa sprängattentat med flera gärningspersoner till attentat som genomförs av personer, på egen hand och med tämligen enkla medel och på ett sätt som inte kräver någon längre planering.

En av anledningarna till detta är extremistmiljöernas förmåga att utifrån en gemensam värdegrund eller världsbild inspirera och uppmuntra enskilda personer att göra vad de kan, där de befinner sig och med de medel som finns. Att de agerar ensamma gör dem svårare att upptäcka, bland annat eftersom underrättelsearbete i stor utsträckning går ut på att kartlägga kontakter mellan olika individer. Att det för dessa personer också går relativt fort från idé till genomförande bidrar till att Säkerhetspolisens arbete är både svårt och komplext.

Majoriteten av de attentatsplaner som vi får kännedom om kan avfärdas, men för att göra det krävs nästan lika mycket resurser som för att bekräfta informationen så att vi kan vidta åtgärder för att reducera hotet. All information analyseras och bedöms, hur osannolik den än må te sig vid första anblick. Vi tar inga risker när det gäller människoliv.

Drottninggatan, Stockholm. 7 april 2017, 14.54 (bilden är redigerad)

relevant information. Den informationen bearbetas och analyseras så att beslut om åtgärder för att motverka hotet fattas på så tillförlitliga grunder som möjligt. Informationen kommer från olika typer av källor så som nationella och internationella partners, förhör och hemliga tvångsmedel, men också öppna källor och personer som efter att ha hört eller sett något kontaktar Säkerhetspolisen.

En stor del av informationen kommer från FRA, Must och Polismyndigheten. Vi delger också Polismyndigheten löpande information och bedömningar kring olika händelser, fenomen och aktörer för att vi tillsammans och så effektivt som möjligt ska kunna förebygga och förhindra att ideologiskt motiverade brott begås. Vi bistår också vid husrannsakan, ingripanden och förundersökningar.

Det kan till exempel handla om teknisk analys och analys av stora mängder data, men också om vittnesmål i rättegångar där aktörer som följs inom ramen för vårt uppdrag står åtalade.

Även om Säkerhetspolisen är en brottsbekämpande myndighet deltar vi också i det brottsförebyggande arbetet för att hotet från våldsbejakande extremistmiljöer ska minska på längre sikt. För detta behöver alla goda krafter i samhället göra gemensamma ansträngningar. För Säkerhetspolisens del rör det sig i första hand om att sprida kunskap om den våldsbejakande extremismen, hur den fungerar och vilka uttryck den tar sig. Det handlar också om att ge en balanserad bild av vad personer som på olika sätt möter våldsbejakande extremister kan förvänta sig, så att insatser kan göras.

Så fungerar det författningsskyddande arbetet

Säkerhetspolisen ska förebygga och förhindra ideologiskt motiverade brott som utgör ett säkerhetshot eller som hotar våra grundläggande demokratiska funktioner. Uppföljningen av aktörer som med brottsliga metoder vill ersätta vårt nuvarande styrelseskick med en annan form av styre ingår i vårt grunduppdrag, oavsett om de bakomliggande orsakerna är religiösa eller politiska.

Ändamålet helgar medlen

De aktörer som för närvarande är mest benägna att använda våld, hot och trakasserier mot våra grundläggande demokratiska funktioner finns inom – eller i utkanten av – vit makt-miljön och den autonoma miljön. Det kan till exempel handla om att få politiker att lämna sina uppdrag, myndighetsföreträdare att avstå från att ta ett visst ärende eller människor från att mötas eller föra fram sina åsikter.

Eftersom det handlar om att göra samhället bättre för alla – eller åtminstone för dem som aktörerna inkluderar i den gemenskap de konstruerar – är uppfattningen att "ändamålet helgar medlen". Våldet, hoten och trakasserier riktas inte enbart mot samhällsföreträdare inom ramen för deras yrke eller uppdrag, utan också mot enskilda personer så att deras grundlagsfästa fri- och rättigheter kränks. I förlängningen skadar även dessa angrepp demokratin eftersom aktörerna på så vis dikterar villkoren för vem och vilka som ska få uttrycka sin åsikt eller engagera sig politiskt eller i en viss sakfråga.

Systematiska brott och våldsamma konfrontationer

Många av vit-makt-miljöns och den autonoma miljöns brott begås är händelsestyrda, det vill säga genomförs som reaktioner på politiska förslag, myndighetsbeslut eller de aktiviteter som meningsmotståndare i de andra extremistmiljöerna genomför. Även om aktionerna ibland sker med anledning av internationella händelser eller som protest mot – alternativt i samband med – internationella samarbeten, är det i första hand inrikespolitiken och svenska omständigheter som driver aktörerna inom vit makt-miljön och den autonoma miljön.

En stor del av vårt arbete sker därför i nära samverkan med Polismyndigheten där vi bistår med information och bedömningar för att exempelvis skyddet kring en viss händelse ska kunna dimensione-

ras på bästa sätt. Eftersom många av de brott som vit makt-miljön och den autonoma miljön begår, sett till varje enskilt fall, inte når så högt på straffskalan (även om det i flera fall rör sig om grova våldsbrott) samverkar vi med åklagare och polis för att när så är fallet visa att brotten begås systematiskt. Brotten begås alltså som en del av ett större sammanhang och har ett högre syfte. Ur ett förebyggande perspektiv arbetar Säkerhetspolisen också tillsammans med Polismyndigheten, till exempel för att förhindra aktörernas tillgång till vapen och sprängmedel. Det gör vi för att vi vill förhindra att våldet trappas upp, men också för att vi vet att det inom extremistmiljöerna finns aktörer som är beredda att begå grova våldsbrott som skulle kunna utgöra terrorattentat.

Även om vit makt-miljön och den autonoma miljön i första hand utgår från svenska förhållanden och omständigheter finns utländska kopplingar och ett visst engagemang i internationella frågor. Det gäller inte minst mellan extremistmiljöerna i de nordiska länderna. Dessutom sprids kunskap och lärdomar på olika sätt mellan likasinnade i Europa, något som ibland också resulterar i gemensamma kampanjer eller aktioner. För att kunna bedöma brottsutvecklingen och öka kunskapen om hur aktörerna agerar och mot vilka måltavlor, samverkar vi också internationellt.

Uppmärksamhet ger skrämselkapital

Överlag är våldsbrott mot grundläggande demokratiska funktioner relativt ovanliga i Sverige. Merparten av de aktiviteter som genomförs av vit makt-miljön och den autonoma miljön är opinionsbildande och består av flygbladsutdelningar, torgmöten och manifestationer. Men i anslutning till dessa begås olika typer av ideologiskt motiverade brott. Även detta illustrerar komplexiteten i vårt arbete eftersom det ibland rör sig om aktörer som anser att brottsliga metoder är nödvändiga samtidigt som de deltar i politiska församlingar – och inte ser någon motsättning i detta. En ökad synlighet bidrar också till att människors upplevelse av vilket hot extremistmiljöerna utgör ökar, något som också leder till att de får ett skrämselkapital. Det gör att det inte alltid behöver begås brott för att uppfattas som hotfulla och därmed påverka människor i deras uppdrag, yrkesutövning eller upplevda möjlighet att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter, något som i förlängningen är ett hot mot demokratin.

Förhindra spridning av massförstörelsevapen

En rad kritiska produkter anskaffas illegalt i Sverige varje år, för att föras över till andra länders massförstörelsevapenprogram. Säkerhetspolisens uppdrag är att motverka att detta sker. Riktade informationskampanjer är ett effektivt medel för att uppnå effekt.

Samarbeten

Säkerhetspolisens samarbetar i ickespridningsfrågor med andra myndigheter som Tullverket, Inspektionen för Strategiska Produkter, Totalförsvarets forskningsinstitut, Strålsäkerhetsmyndigheten och Försvarsmakten.

Vi deltar även i det internationella arbetet för att förhindra att kunskap eller produkter förs ut från eller via Sverige.

Sverige är en ivrig förespråkare att begränsa tillgång och vidare spridning av massförstörelsevapen. Detta innebär att Sverige har till uppgift att förhindra att produkter och kunskap förs ut ur landet och vidare till andra stater som önskar annorlunda. I Säkerhetspolisens uppdrag ingår även att förhindra att obehöriga icke-statliga aktörer kommer över kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära ämnen (CBRNE).

Vilken typ av brott ska motverkas?

Målet är att förhindra att svenska företag och lärosäten medvetet eller omedvetet bidrar till andra länders massförstörelsevapenprogram. Större delen av de produkter som behövs för att framställa massförstörelsevapen är inte unika för vapenframställning utan förekommer i flera typer av industrier. Att produkter kan användas både för att tillverka helt vanliga civila produkter och för att framställa massförstörelsevapen kallas för dubbla användningsområden (PDA).

Varför sker brotten i Sverige?

Sverige har ett öppet forskningsklimat vilket gynnar och bidrar till att landet har en framstående position. Sverige bidrar till ett stort internationellt utbyte genom forskningssamarbeten och genom att ta emot många gästforskare. Detta är övervägande positivt, men eftersom spets teknologi och spetskompetens

även kan användas i militärt syfte behöver vi vara uppmärksamma på vilka som får tillgång till den. Anskaffning av produkter sker främst via handel. Sverige är attraktivt för länder som vill framställa massförstörelsevapen. Bland annat för att vi har en hög teknologisk nivå inom civil och militär industri. Från Sverige försöker länder anskaffa produkter och kunskap för såväl tillverkning som utveckling.

Hur förhindras brotten?

Ett av de viktigaste sätten att förebygga spridning av massförstörelsevapen är att ha en aktiv dialog med företag, lärosäten och myndigheter som har produkter, teknologi eller kunskap av betydelse för utvecklingen av massförstörelsevapen. Eftersom det i många fall är produkter med dubbla användningsområden är företagen inte alltid medvetna om att de producerar något som kan användas för utveckling av massförstörelsevapen.

Säkerhetspolisens besöker företag, mässor, branschorganisationer och lärosäten i syfte att minska risken att dessa blir inblandade i anskaffning till program för massförstörelsevapen. Vi upplyser då om aktuell lagstiftning och vikten av att söka exporttillstånd för kontrollerade produkter. Ibland sker besöken tillsammans med Inspektionen för Strategiska Produkter.

Anskaffning av produkter

Det finns många olika sätt att anskaffa produkter. Ett illustrativt exempel är när ett svenskt företag **A**, som är tillverkare av en specifik produkt (till exempel vakuumpumpar), kontaktas av företag **B** i ett land utanför EU. Företaget **B** önskar inhandla ett antal pumpar och företag **A** söker exporttillstånd vilket godkänns av exportkontrollmyndigheten. Företaget **B**, som produkterna har sålts till, är dock enbart en mellanhand för den egentliga slutmottagaren **C**.

Snart sker därför en olaglig vidareexport av produkterna och denna gång till mottagare **C**, det vill säga någon annan än vad det svenska företaget fick information om. Slutmottagaren är alltså istället ett av många företag som ingår i ett massförstörelsevapenprogram och vakuumpumpen från Sverige används i en urananrikningsprocess som en del i målet att slutligen tillverka kärnvapen.

Anskaffning i Sverige

Under 2017 har Säkerhetspolisen bidragit till att färre än tio försök att anskaffa produkter eller kunskap för massförstörelsevapen avbrutits. Målet för Säkerhetspolisen är att fortsätta förhindra anskaffningsförsök och detta sker främst via aktiva åtgärder kopplade till information. Möjligheterna för Säkerhetspolisen, andra rättsvårdande myndigheter och exportkontrollmyndigheter att upptäcka denna kriminalitet innefattar intensivt underrättelsearbete, delgivning av information och tätt samarbete.

Statlig kontrollerad kunskapsanskaffning

Sverige har framstående forskning inom ämnesområden där kunskapen även kan användas inom massförstörelsevapenprogram. Bland de stater som Säkerhetspolisen misstänker har massförstörelsevapenprogram, behöver flertalet kunskap från högre forskning utanför det egna landet. Stater som är i behov av fördjupad kunskap kan skicka forskare från det egna landet till universitet utomlands eller så inleder ett universitet från den staten ett samarbetsprojekt med ett svenskt universitet. Såväl inriktning på forskning som projekt brukar då handla om områden där kunskapen kan användas för både civilt bruk och till massförstörelsevapenprogram.

Säkerhetspolisen använder flera metoder för att motverka sådan kunskapsanskaffning. Under senare år har vi bland annat informerat och samverkat med svenska lärosäten om ickespridningsproblematiken.

Massförstörelsevapen avser kärnvapen, biologiska och kemiska vapen samt vapenbärare som till exempel ballistiska robotar och kryssningsrobotar.

CBRNE står för kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen.

Produkter med dubbla användningsområden (PDA) kan användas både för att tillverka helt vanliga civila produkter och för att framställa massförstörelsevapen. Ventiler, vakuumpumpar, värmeväxlare och verktygsmaskiner är exempel på produkter som kan ha dubbla användningsområden.

Utlänningsärenden

I Säkerhetspolisens uppdrag ingår att förhindra att individer som är eller kan bli ett säkerhetshot uppehåller sig eller etablerar sig i Sverige. En viktig del av det förebyggande arbetet är vårt ansvar inom utlänningslagstiftningen och som remissinstans till Migrationsverket.

Medborgarskap

Under 2017 har Säkerhetspolisen tagit in 2 276 ärenden om svenskt medborgarskap, tagit in 263 ärenden på remiss och lämnat erinran i 56 ärenden.

Vad innebär det att vara remissinstans?

Förenklat innebär det att Säkerhetspolisen svarar på en fråga (remiss) från Migrationsverket.

Frågorna rör i första hand ärenden där personer ansökt om uppehållstillstånd eller medborgarskap i Sverige. Det är Migrationsverket som handlägger dessa ansökningar och som ett led i handläggningen ingår att göra en bedömning om personen kan utgöra ett säkerhetshot i Sverige. Migrationsverket har uppdraget, men inte tillräckligt med information för att göra bedömningen.

Därför skickar verket ärendet på remiss till Säkerhetspolisen för att få hjälp med det. Om en person bedöms utgöra ett säkerhetshot kan det vara en grund för att personen inte får uppehållstillstånd eller medborgarskap i Sverige.

När sker en utredning?

En utredning startas då Migrationsverket uppmärksammar förhållanden eller har information om en person som gör att hon eller han kan vara intressant för vidare granskning. Det kan också vara Säkerhetspolisen som begär att få in ett ärende på remiss med anledning av egen information. En utredning hos Säkerhetspolisen genomförs endast i de fall där personen befaras vara ett säkerhetshot. Vi lägger stor vikt vid utredningar som rör ansökningar om svenskt medborgarskap då dessa inte går att återkalla.

Vad tittar man efter i en bedömning?

Säkerhetspolisen bedömer hotet mot Sveriges säkerhet inom områdena terrorism, höger- respektive vänsterextremism och olovlig underrättelseverksamhet. Därför är det först

Utveckling under 2017

Under 2017 har Säkerhetspolisen och Migrationsverket arbetat med att ytterligare förstärka samarbetet mellan myndigheterna. Den stora ökningen av asylansökningar som kom in under 2015 har lett till en ökning av antalet remisser till Säkerhetspolisen under 2016 och 2017.

Den främsta utmaningen i samarbetet med Migrationsverket under året har fortsatt varit att hantera ökningen av remisser. Mellan de båda myndigheterna sker informationsutbyte och dessutom samverkan i de enskilda

ärenden som är remitterade till Säkerhetspolisen. Både Säkerhetspolisen och Migrationsverket arbetar med att utveckla sina metoder bland annat genom att se över rutiner för handläggningen. Detta sker för att bibehålla förmågan att identifiera potentiella säkerhetshot bland det ökade antalet ärenden. Detta metodarbete har lett till att de båda myndigheterna under året utvecklat arbetsmetoderna.

när det finns information om personer kopplade till dessa områden som det blir aktuellt med en utredning. Det är utifrån vad som är känt om personens bakgrund, kontakter eller egna aktiviteter – i Sverige eller utomlands – som Säkerhetspolisen gör en bedömning om personen kan komma att ägna sig åt säkerhetshotande verksamhet.

Vad sker då bedömningen är klar?

När bedömningen är klar skickar Säkerhetspolisen ett utlåtande (yttrande) till Migrationsverket där det står om vi bedömer att personen är ett säkerhetshot eller inte. Det är sedan Migrationsverket som fattar beslut i ärendet. Utöver det som gäller för uppehållstillstånds- och medborgarskapsprocesserna har Säkerhetspolisen även möjlighet att ta

till särskilda åtgärder, för att följa upp dem som bedöms vara ett hot men av olika anledningar inte går att utvisa och därför blir kvar i Sverige.

Lagstiftning

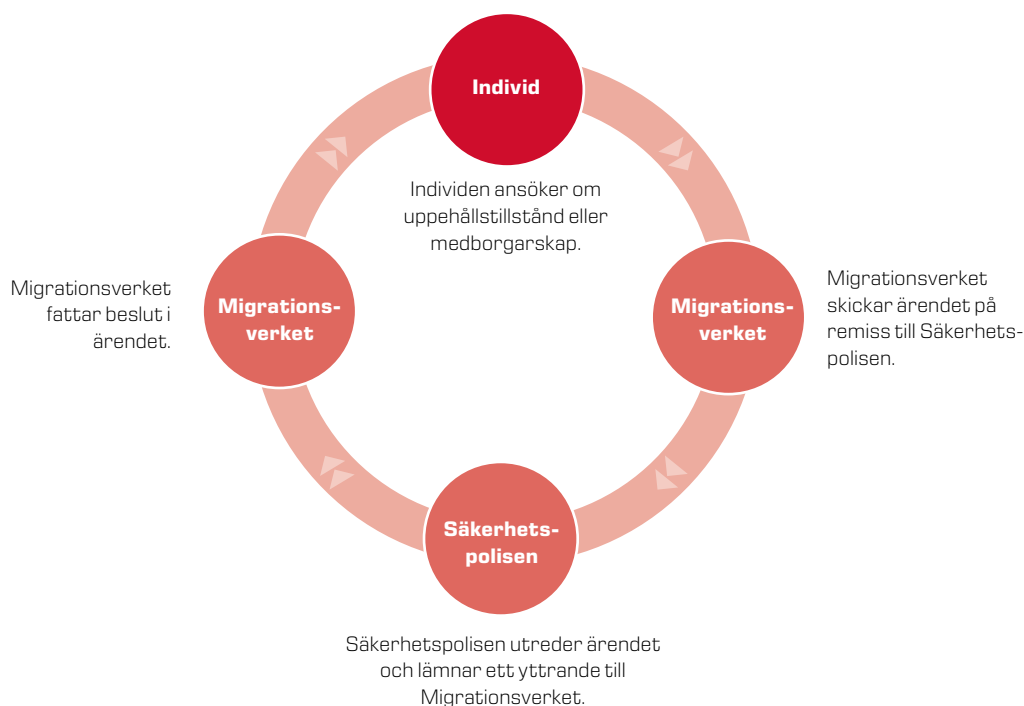
Lagstiftning som styr Säkerhetspolisens arbete med utlänningsärenden:

- Utlänningslagen
- Lagen om svenskt medborgarskap
- Lagen om särskild utlänningskontroll

Upphållstillstånd

Under 2017 har Säkerhetspolisen tagit in 1 051 ärenden om uppehållstillstånd på remiss.

Produktion: Säkerhetspolisen

Grafisk formgivning: Yours

Tryck: Stibo Graphic A/S, Horsens Danmark

ISBN: 978-91-86661-14-4

Beställning: Publikationen kan laddas ned från www.sakerhetspolisen.se och beställas via sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se

Illustration:

Omslag: Raymond Biesinger.

Sidorna 8, 11, 19, 24-25, 41, 52 och 63: Mats Jerndahl

Sidan 57: Säkerhetspolisen

Foto:

Sidorna 5, 13, 36-40, 42-43 och 61: Säkerhetspolisen

Sidorna 21, 23, 30-31 och 46-47: Magnus Glans/Svartpunkt

Sidorna 14-15: Odd Andersen/TT

Sidan 16: Anders Wiklund/TT

Sidan 17: Tomas Oneborg/TT

Sidan 18: Gunnar Ask/TT

Sidan 27: Sören Andersson/TT

Sidorna 28-29: Ninni Andersson & Mikael Sjöberg/Regeringskansliet

Sidan 33: Gabriel Chaim/TT

Sidan 35: Emma-Sofia Olsson & Axel Heimken/TT

Sidorna 44-45: Lars Dafgård/DT

Sidan 61: Patrik Hedlång/Scouterna

Sidan 67: Camilla Svensk/Sveriges Riksdag

Sidan 68: IBL

Sidan 25 och 71: Shutterstock

Infografik: Patrik Öhman/Yours

Säkerhetspolisen arbetar med att avslöja brott mot Sveriges säkerhet,
bekämpa terrorism och skydda den centrala statsledningen.
Det gör vi för att skydda det demokratiska systemet, medborgarnas
fri- och rättigheter samt den nationella säkerheten.

Säkerhetspolisen

Box 12312, 102 28 Stockholm
Tfn 010-568 70 00, fax 010-568 70 10
E-post sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se
www.sakerhetspolisen.se